P.II.774

Taxa poştală plătită în numerar, conform aprobării Dir G-le P. T. T. Nr. 30.520/1930

Anul VII, Nr. 3—4, 7-10 Iulie-August 1943

ROMÂNIA EROICĂ

Director: ION COLFESCU-Delaturda

Redacţia şi Administraţia: Bucureşti, Strada Antim, 19

R.II.4070

Catedrala Ortodoxă din Turda

Imprimeriile „Informaţia Zilei" Str. Academiei 17. Bucureşti.

CUPRINSUL:

Semnificaţia evenimentelor . . . . România Eroică

Crezul meu (versuri) . . . Ion Alex. Bran-Lemeny

Cuţit cu două tăişuri . . . Ion Colfescu-Delaturda

Basarabia (versuri) . . . . . D. Iov

Portul „Dac" . . . . . Ion Chelcea

Epigrama românească . . . . . Const. Rîuleţ

Legenda poemelor mele (versuri) . . Verona Brateş

Minos şi fiul său . . . . . Gh. Făcăoaru

Viaţa economică a României . . Dr. Florin Codrescu

Dinamizarea vieţii naţionale —
Aspecte din judeţul Turda-Cluj — . . . Flavius

Cronica:

Comemorarea asasinatului lui Mihai Viteazul; Schimbările din Italia; Expoziţia Anticomunistă dela Bucureşti; Cărţi; Traduceri; Reviste, etc.

Numai aceia vor purta titlul glorios de educatori ai generaţiilor de mâine, cari vor fi în acelaş timp eroi spirituali ai neamului în care au văzut lumina zilei.

Din „Spirit şi Materie"
de I. Colfescu-Delaturda

Anul VII, Nr. 3—4 Iulie-August 1943

ROMÂNIA EROICĂ

REVISTA PENTRU PROMOVAREA ROMÂNISMULUI

Director: Ion Colfescu-Delaturda | APARE LUNAR | Redacţia şi Administraţia Bucureşti, Str. Antim, 19 Telefon 4.86.16

Semnificaţia evenimentelor

Numai zeii câştigă victoriile. Noi oamenii nu suntem decât vehicole prin cari se manifestă puterea lor nemuritoare. In frământările noastre cele mici, caşi în cele mari, voinţa divină îşi are primul şi ultimul cuvânt: **Alfa şi Omega.**

Dar zeii sunt în ordine spirituală, dincolo de spaţiu şi de timp, în ordine transcendentă. Omul nu se poate ridica până la ei decât prin sacrificii şi eroism, prin lepădarea de sine, prin desmaterializarea vieţii. Deaceia îi vedem pe semenii noştri, mari şi mici, puternici şi insignifianţi, agitându-se în scopuri determinate cari stau adesea deacurmezişul adevăratelor ţeluri la cari trebue să ajungă.

Iată-i pe anglo-saxoni. Ei au pornit la război cu gândul de a restabili stările de lucruri rezultate din tratatul dela Versailles.

Liga Naţiunilor era pe drojdii. Cehoslovacia sfârtecată. Austria, sudeţii, incorporaţi. Renania, Saarul, reocupate de Germania. Din clauzele militare ale acestui tratat nu mai rămăsese nimic.

In China, Japonia, la rândul ei, submina sistematic poziţia europenilor, iar în Africa, extinderea italiană ameninţa grav dominaţiunea engleză.

Gibraltarul, Suezul, Indiile; tot eşafodajul şubred al Marei Britanii era expus la grele pericole.

Dar pacea dela 1918 nu putea suferi modificări. Clauzele teritoriale şi configuraţiile politice rezultate din ele erau fixate pentru eternitate. Ele trebuiau să asigure dominaţiunea anglo-saxonă în lume şi strivirea pentru totdeauna a puterilor adverse.

Pe de altă parte, o altă beneficiară a păcii dela 1918, Statele Unite ale Americei, urmăreau consolidarea şi amplificarea

poziţiei pe care au dobândit-o în trecutul război mondial. Simplă colonie a Marii Britanii, cu două secole în urmă, ca aspira acum la dominaţie universală.

La toate aceste aspiraţiuni, pe faţă sau camuflate, se adăugau diabolica putere dizolvantă a iudei şi barbaria moscovită îmbrăcată în haina bolşevismului şi încadrată în aceeaş forţă dizolvantă de totdeauna a iudaismului.

Toate acestea forţe unite ridicau la orizont spectrul degradării întregii omeniri la rolul de robot moscovit sau la acela de instrument în mâna plutocraţilor anglo-saxoni, guvernat şi exploatat din umbră de acelaş iudaism internaţional care, de milenii, infestează omenirea civilizată.

Aceştea erau zeii cari dominau şi guvernau Societatea Naţiunilor şi pregăteau soarta omenirei pentru lungi secole de sclavaj, mercantilism şi întuneric: zeii cari căutau să întoarcă filele istoriei înapoi, zăvorând puterile de afirmare, de progres, de evoluţie ascendentă, a popoarelor globului.

Dar în faţa lor au luat poziţie popoarele tinere, avide de progres, de refacere, de eroism, popoarele înlăturate dela banchetul parazitar al vieţii. Aceste popoare şi-au găsit, ca prin minune, la timful cel mai critic, conducătorii ari să polarizeze în persoana lor toate aspiraţiile de înoire cari fomentau în surdină în masele adânci de pretutindeni.

Au eşit din necunoscut, din neant, din Marele Tot, din spritualitatea eternă care conduce destinele omenirii, de dincolo de spaţiu şi de timp, şampionii puterilor de înoire, geniile creatoare ale unei noui spiritualizări, ale unei noui involuţii a spiritului în materie.

Aceasta e semnificaţia evenimentelor prin cari trecem. Intrebarea e, se va întoarce omenirea pe urmele ei, se vor opri în loc aspiraţiunile popoarelor spre mai bine, spre spiritualizare, spre progres, spre o nouă viaţă, spre renaştere, spre eroism, sau vor recădea sub dominaţia spiritelor diabolice, sub puterea geniilor destructive dizolvante, cari din toate timpurile, au stat deacurmezişul ridicării popoarelor spre soare, spre lumină, spre spiritualizare, spre Dumnezeire?

Intrebare chinuitoare pentru mulţi, pe deplin rezolvată însă, pentru cine ştie să citească în evenimente.

Omenirea nu se mai poate întoarce pe urmele ei. Cea mai mare frământare din istoria ei, cele mai grele suferinţe ce au bântuit-o vreodată, nu se pot abate asupra ei, pentruca, lăsând în urmă prăpădul apocaliptic, să se întoarcă de unde a plecat.

Alţii sunt zeii cari cunosc bătăliile şi cari vor dicta la tratativel de pace.

„România Eroică"

Crezul meu

Iată — acesta-i crezul meu:
Cred în Tine, Dumnezeu,
Cred în codrul de brădet,
Cred în tine tineret...

Cred în Tine, Domn-Isus,
Trăznete, de cad, de sus
Fulgere, de se desfac.
Cred în neamul meu de dac.

Şi cu freamătul de brad
Surp urgiile din iad,
Şi prin aprige tăceri
Gâtui duşmanii de ieri...

Svârcoli-se-vor în drum.
Prefăcute'n ciob şi scrum,
Scârnăviile de lut,
Ce din hoituri s'au născut...

Văd cadavrele umblând
Farieseii surâzând...
Mistui-se-vor în jar
Frânţi de gândul meu stelar...

Gândul meu şi gândul tău
Vine dela Dumnezeu,
Din al cerurilor crug
Miruind condei şi plug...

Daţi-i crezului sălaş
Cum îi dă cel brav ostaş,
Care cade pentru neam,
Şi măicuţa dela geam.

Care stă cu gândul dus
Spre cărarea lui Isus,
Ei prin luptă şi prin vis
Biruinţa ne-au deschis...

Iată-acesta-i crezul meu:
Cred în Tine Dumnezeu
Cred în codrul de brădet
Cred în tine, tineret...

Ion Al. Bran Lemeny

Statuia lui Avram Iancu
la Câmpeni

In lumea care se naşte, niciun popor nu poate trăi ca parazit pe socoteala altor popoare.

Cuţit cu două tăişuri

Cunoscând semnificaţia evenimentelor epocale pe cari le trăeşte generaţia noastră, să ne oprim un moment la gălăgia pe care o fac partenerii bolşevico-anglo-saxoni în jurul dizolvării Internaţionalei a III-a.

Toţi ştim că scopul urmărit prin această disolvare nu este acela de a se renunţa la propaganda mondială de bolşevizare a omenirei, ci de a se arunca praf în ochii popoarelor, pentruca la adăpostul orbirei pe care ar produce-o să se poată lucra cu mai multă intensitate şi eficacitate.

Prin desfiinţarea Internaţionalei a III-a Stalin crede că a dat o lovitură de maestru, cu atât mai eficace cu cât plutocraţii anglo-saxoni nu-şi dau seama că prin impunerea ei nu fac decât să urmeze cu mai multă intensitate drumul sinuciderii, de care nu s'au despărţit nici un moment dela încheierea războiului trecut şi până în prezent. Nu-şi dau seama că nu fac decât să-şi introducă calul troian în cetate.

Am arătat cu alte ocaziuni că nu scopurile conştiente sunt acelea cari ne conduc paşii. Subconştientul este acela care decide de acţiunile şi soarta noastră. Omenirea nu se poate întoarce pe urmele ei. Nu se poate să intrăm într'o nouă perioadă de barbarie. La ordinea zilei nu poate fi distrugerea, ci creaţiunea.

Creaţiunea, regenerarea, primenirea, ridicarea omenirii la o viaţă nouă, făurirea unui om nou care să nu mai prezinte tarele celui vechiu, este stindardul subconştient în jurul căruia se grupează toţi beligeranţii. Deosebirea dintre ei e numai aceea că cei ce se aliniază în rândurile Axei sunt şampionii autentici ai lumei noui care se naşte, pe când cei din rândurile adversare nu fac decât să-şi camufleze aspiraţiile lor adevărate sub măşti înşelătoare.

Bolşevicii urmăresc crearea unui om nou, liberat de aspiraţiile lui naţionaliste şi religioase, de ceea ce făcea idealurile lui de viaţă, raţiunea lui de a fi, de până în prezent.

Omul bolşevic e cu totul adaptat vieţii materiale. E omul producţiei, omul economicului cu totul dăruit materiei pământului. Orice spiraţie spre spiritualizare, spre transcendent, e

înăbuşită în el. Legătura dintre om şi transcendent este definitiv ruptă.

In ultima analiză omul bolşevic nu e decât un instrument de producţie, un animal dt muncă, o maşină în rândul celorlalte maşini produse de geniul lui; este tipul pe care bolşevismul a reuşit să-i creeze, în decursul celor două decenii de stăpânire tiranică în cuprinsul imensei Rusii.

Este robotul, laşul, emasculatul, este omul lipsit de voinţă, de independentă, de personalitate, este instrumentul orb în mâna oricui, e animalul necuvântător, e antiteza omului cult, a omului creştin, e cea mai oribilă creaţiune a geniului diabolic destructiv de progres, de evoluţie ascendentă, de spiritualitate specific umană.

Poate fi acesta omul nou, omul viitorului; înspre acesta se îndreaptă omenirea în decursul mileniilor de cultură şi progres; pentruca să ajungem la acest rezultat s'au sacrificat eroii tuturor veacurilor şi de pretutindeni? Simpla întrebare ne dă şi răspunsul.

Omul nu-şi poate tăia legăturile sale cu transcendentul, nu-şi poate tăia izvoarele sale de creaţiune. Nu se poate animaliza. Nu-şi poate seca izvoarele sale de existenţă.

Prin crearea unui asemenea om, globul nu poate fi aruncat din nou în haosul, în prăpădul vieţii primitive.

Ne găsim în faţa unei adevărate aberaţii care-şi are rolul ei, dar în niciun caz, pe acela de a crea şi perpetua o asemenea monstruozitate.

Nu ne găsim decât în faţa unei recrudescenţe a răului, pentruca cu atât mai senin să se poată întruchipa binele; în faţa întruchipării unui monstru, pentruca omul regenerat al viitorului să poată apare sub o cât mai strălucită ipostază.

Raţiunea de a fi a înverşunării anglo-saxone nu poate nici ea fi căutată sub altă semnificaţie, sub alt aspect. S'au coalizat toate puterile iadului, pentruca din retortele suferinţei să poată eşi cu atât mai pur omul de mâine.

Care va fi omul de mâine, aceasta e întrebarea care se pune acum, aceasta e marea problemă care se desbate acum în cel mai mare război pe care l-a avut vreodată omenirea.

Acest om nou nu poate fi nici într'un caz omul bolşevic şi nici omul trecutului, omul mercantilist, omul anglo-saxon.

Această frământare gigantică nu poate avea loc fără ca

zeii nemuritori, de dincolo de spaţiu şi de timp, să nu fi hotărât spiritualizarea omenirii printr'o nouă involuţie a spiritului în materie, prin crearea unui om nou mai bun, mai nobil, mai drept, mai spiritualizat, mai aproape de Dumnezeire; un om care să trăiască eroic în alţii şi pentru alţii, un om al muncii productive solidar cu semenii săi, un om care să dea naştere unei organizaţii internaţionale care să stârpească separatismele paralizstoare şi să făurească acea solidaritate care să facă din toate popoarele globului o singură putere creatoare, spiritualizatoare, generatoare a progresului universal care să se reverse binefăcător deopotrivă peste toţi făuritorii lui.

Omul robot, omul animalizat, omul maşină de producţie, este antiteza omului nou care va trebui să ese din retoria supremelor încercări la cari suntem supuşi în acest gigantic război.

Conducerea centrală bolşevică a renunţat la Internaţionala a III-a. Scopul renunţării e bine definit: **Să se poată opera nestingherit la distrugerea lumei vechi în profitul creerii robotul, a omului bolşevic.**

Dar zeii nemuritori cari conduc destinele omenirii nu pot fi de acord cu acest ţel nimicitor. Ei trebue să-şi atingă scopul cu concursul chiar şi al acelora pe cari vor să-i nimicească.

Toţi partenerii Diavolului au conlucrat la desfiinţarea Internaţionalei a III-a, pentrucă toţi trebue să coopereze din răsputeri la propria lor nimicire. Cuţitul e cu două tăişuri.

Simtomele nu întârziază de a se întrezări. Contactul lumii bolsevice cu omul puterilor Axei nu se poate să nu-şi producă efectele. Deja avem în teritoriile ocupate organizaţii cari, cu arma în mână, luptă în contra foştilor lor stăpânitori. Insăşi prezenţa noastră în Transnistria şi binefăcătoarea noastră influenţă asupra populaţiei autohtone ne stă în faţă ca un strălucit exemplu de ceeace se poate realiza prin exemplul viu, faţă de odiosul regim antiuman al bolşevicilor.

S'a desfiinţat internaţionala a III-a. In ochii celor ce au hotărât această desfiinţare, poate apare orice perspectivă In ochii celor ce ştiu să citească în evenimente, evenimentul îşi are semnificaţia lui mult mai adâncă.

E începutul sfârşitului. E o primă cădere de pe piedestalul de luptă. Vor urma şi altele. E începutul descompunerii.

Teroarea bolşevică a creat omul robot. Armatele partenerilor axei duc cu ele pe omul nou spiritualizat care va pune

mâine stăpânire pe glob. Eroismul şi pilda vie îşi produc roadele. Descompunerea bolşevismului e pe drum.

Zeii îşi ating scopurile prin însăşi mâna acelora pe cari vor să-i nimicească.

Pentru noi, desfiinţarea Internaţionalei a III-a este începutul sfârşitului pentru Bolşevism.

ION COLFESCU-DELATURDA

Basarabia

Pe tine Basarabie fecioară,
Te preamărim în cântece de slavă,
Tu, care ai un suflet de vioară
Şi-o inimă de pasere'n dumbravă.

Când te-a jertfit istoria nătângă,
Au plâns : izvorul, codrul şi norodul
Şi au venit privighetori să plângă
Şi-a plâns la Putna'n groapă Voevodul.

Dar braţ român s'a înălţat ca luna
Şi biruind a lumii făr'de lege,
Ţi-a dăruit să ai pe totdeauna :
O ţară întregită şi un rege.

D. IOV

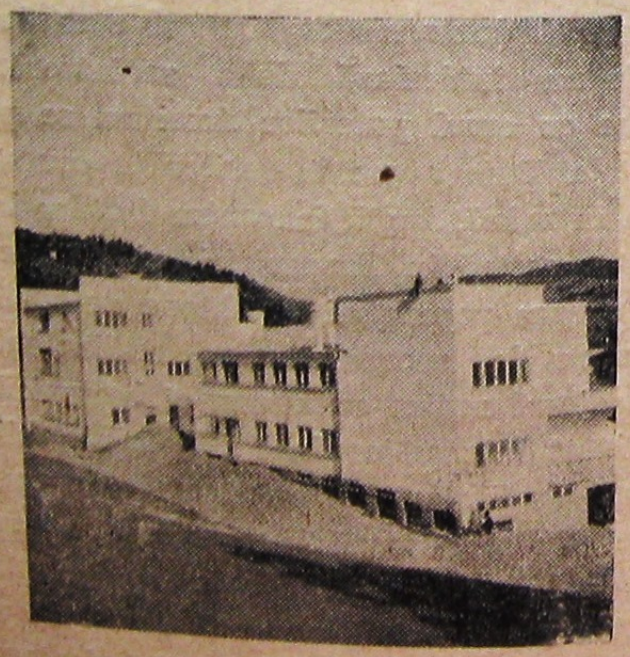

Sanatoriul T B.C. din Câmpeni jud. Turda

Portul „Dac"

Cercetările în legătură cu portul popular românesc, pe lângă că sunt puţine, dar sunt şi firave. Şi când te gândeşti că ele ne pot duce la multe şi rodnice constatări, te încearcă regretul că nu s'a ajuns încă la un plan şi la o acţiune mai temeinică. In cele ce urmează voi sublinia în cadrul uneor „*limite*", aflate în ţinutul Gorj, ce se înţelege aici prin portul „dac".

Fără îndoială că termenul de care se face uz, e cel „popular", dar prin aceasta el nu poate fi mai puţin important. Din contră, ne înlesneşte înţelegerea întretăierei a *două lumi* — românesti e adevărat — dar cari la contact se situează totuşi ca atare.

Portul, în genere, în Oltenia, e cel aparţinător cercului cultural Sud-balcanic, în partea locului denumit ca „românesc". Bărbaţii în special, poartă cămaşa băgată în pantaloni, la guler înaltă, având cunoscutele motive ce sunt caracteristice pentru cea mai mare parte a regiunei. Port „brănăşit" — cu găitane; „adevăratul port" oltenesc; apoi: port cu cămaşa în pantaloni, dar fără găitane, şi portul „ungurenesc". Iată câteva variaţiuni asupra cărora vom stărui.

Femeile, au şi ele, cele cari intră în categoria portului „românesc", iia cu alţi râuri decât cea cunoscută în Poiana Sibiului; alt colorit decât cel din Sălişte, caracterizat prin contrastul puternic de alb şi negru. Fiindcă, în rezumat, despre aceasta e vorba: populaţia românească din Transilvania, trecută în părţile de Nord ale Gorjului, în câteva comune, şi-a păstrat între altele şi portul caracteristic Poienii Sibiului şi Săliştei. Port atât de cunoscut, în cât aproape că nu mai e nevoe să mai stăruim.

Bărbaţii poartă pălărie rotundă, mică cu cordea, cămaşa cu pui negri în formă de cruce la piept, iar cioarecii strâmţi. Acest port face ca ei să fie dela distanţă cunoscuţi ca o populaţie de pe sub munte, denumită „ungureni", iar portul, „ungurenesc". Ungureanul este deci locuitorul acestui ţinut, care şi-a legat viaţa de ciobănie şi deci de munte şi plai. Când ai coborît din munte sau „plai", în sat în Novaci, adică la picioarul muntelui, eşti în „ţară". Ungureanul şi aici are aerul că e stăpân pe sine şi că la nevoe ar mai da loc şi la alte lucruri de

mare ispravă în ţara aceasta, graţie structurii sale excepţionale, fizice şi psihice.

Caracteristicul portului, pentru aceşti oameni şi specificul în port pentru femei, e fondul alb ca zăpada, picat discret cu cel mai negru arnici, combinaţie ce convine la rândul său altui complex organic : pielea albă a locuitorilor acestora ; ochii negri şi deci unui suflet stilat până la nuanţă. Iată ce mărgineşte în scurt portul acelor comune, relativ numeroase în Gorj, cari, prin prezenţa lor, ridică o „problemă" etnografică ce o remarcă şi cel mai puţin avizat acestui gen de studiu.

*

Aşezările de felul acestora în Gorj, au o importanţă deosebită prin felul cum ştiu să se impună faţă de restul aşezărilor din judeţ.

Deosebirea este cam aceeaşi ca şi la *oameni*. Nu mă refer la înălţime. Ci mai ales la expresia feţei, care la „ungurean" e mai puţin muncită. Figură de om mai plină, mai senină, mai puţin robită grijilor reale şi ireale. Grijilor ce depind de oamni şi acelea impuse de împrejurări, deasupra oamenilor. Pe aici oamenii între ei pot fi mai altfel, datorită unor cauze mai adânci, cât şi faptului că fac parte dintr'o altă provincie românească, deosebită, lucru pentru care locuitorilor din Gorj veniţi din Ardeal li se şi spun *„ungureni"* sau ca în Novaci, *„străini"*.

E o distincţie ce o fac între ei, fie cu răutate, fie cu o uşoară ironie. Fiindcă, dacă cei veniţi de peste munte nu scapă de-a fi caracterizaţi astfel, cu atât mai puţin nu se vor lăsa nici ei. Locuitorii din Gorj, în marea lor majoritate, adică cei în afară de comunele cu „ungureni", sunt *„romîni"*. Satul Novaci e şi el „mixt" şi alcătueşte un exemplu viu în această privinţă. Partea dinspre Apus a comunei (de peste apa Gilortului) se şi chiamă Novacii „romîni", iar cealaltă parte, Novacii „străini".

Cine trece prin satele de munte ale judeţului observă de fapt multe deosebiri. Epitetele de mai sus, pe lângă altele, pot avea o justificare oarecare. E adevărat că „ungurenii" s'au aşezat acolo unde au găsit păşune bună pentru vite. Ei s'au mărginit apoi, ca urmare a unui întreg fel de-a fi, să rămână legaţi până acum de creşterea vitelor. Gospodăriile lor, ca şi portul, le au bine închegate, formând împreună cu prezenţa lor şi a

locului, un tot organic, distinct de al celorlalţi locuitori, cari ocupă, nu atât zonele muntoase, cât mai ales şesul : „ţara" proriu-zisă, în care ungureanul coboară ca să se aprovizioneze cu porumb şi ca să-şi vândă produsele.

Acest fapt are un rezultat remarcabil: pe câtă vreme unul e tipul crescătorului de vite, al ciobanului prin excelenţă, celălalt e tipul sedentar-agricultorului, care se pare că încă n'a ajuns la o deplinătate a tipului său de viaţă.

S'ar părea că e un paradox constatarea că *stabilitatea* înclină tot de partea ungureanului, şi că românul sedentar nu ajunge să se realizeze îndeajuns sub această formă de viaţă. Localnicii vor fi în cele din urmă porecliţi „golani" de „ungureni", ca o urmare a stării lor sociale şi psihologice. Totuşi, locuind acelaş ţinut, cu toată deosebirea de viaţă pe care o duc, în medii relativ diferite, se vor *influenţa* unii pe alţii; portul ungurenesc va pune stăpânire pe o parte a locuitorilor satelor de pe sub munte, ne-ungureneşti.

Frumuseţea problemei ridicate de noi aci, are o valoare tocmai din acest punct de vedere. *E vorba de lupta ce se dă în acelaşi spaţiu de viaţă, între formele de viaţă aduse de peste munţi şi acelea ale oamenilor din aceste părţi.*

Din acest contact rezultă un contrast care se subliniază cu orice ocazie. Cu atât mai mult, cu cât constatarea se impune, nu numai într'un domeniu, ci în mai multe. El iese însă în evidenţă mai mult în aspectele „exterioare" a locuitorilor decât în cele interioare. Mai mult în port, decât în limbă; mai mult sub aspectul fizic,decât sub cel sufletesc (care e şi mai greu de surprins). Satul în întregime, casa, modul de viaţă în genere, fără rezerve, e schimbat. Iar dacă în rândurile de faţă subliniem numai un aspect, e, cum spun, pentrucă e mai pregnant şi putem spune că sub raportul expresiei le rezumă pe toate.

Legătura cu muntele, ocupaţia precumpănitoare pastorală de o parte, şesul şi viaţa agricolă pe de alta, face să stăruiască în popor anumite înţelesuri — explicaţiuni *„populare"* — interesante prin natura lor.

*

Satele în Gorj, străbătute de caracterul mocănesc-ungurenesc, se pot împărţi în două: a) avem sate cari îşi menţin (prin influenţă sau nu) portul specific al poenarilor din Poiana

Sibiului. De multe ori, chiar dacă nu sunt în întregime, sau deloc locuite cu populaţie la origine ungurenească. Ele ajung de impun portul lor şi altor sate sau părţi de sate — sau unei anumite vârste mai ales — cu populaţie zisă românească. Exemplu sunt Novacii „romîni", unde numai bătrânii dacă mai poartă cămaşa băgată în cioareci. Tinerii o poartă exclusiv pe afară, ca *ungurenii,* de unde au şi luat moda. Lor le plac portul ungurenesc ca şi când aşa s'ar fi pomenit din generaţie în generaţie. De unde rezultă că ungurenii au impus portul lor asupra celorlalţi.

Femeile novăcenilor „romîni", deşi în acelaş sat, abia de mai poartă pe cap „cîrpe lungi", ştergare sau marame cum le era obiceiul să poarte. Şi ca Novacii, Baia de Fer, Vădenii, Cernădia, Radoşu, Drăgoeşti· Polovragii, Crasna, Preajba, Stăneşti, Pocruia, unde portul „dac", cum se exprimă populaţia de aici, a fost adoptat şi de populaţia ne-ungurească.

Prin însăşi acest fapt observăm că între formele de cultură populară din Nord şi din Sud (port predominant balcanic în trăsăturile sale), s'a angajat o luptă de supremaţie ce s'a soldat în unele părţi prin înfrângerea — în alte părţi ca în cele arătate — cu victoria, portului „dac".

In Stăneşti, acelaşi ţinut, parte din femei au câte un rând de râuri pe la poale. Poartă catrinţele roşii sau de culori variate, lucru ce nu se întâlneşte în tabăra adversă, unde, după cum se ştie, predomină negrul pe fond alb. Ciupagul iilor mocancelor va fi lucrat în „ţîngaie" — panglici negre.

In seria satelor ce intră în discuţie, nu lipsesc nici zone de interferenţă, în cari procesul de cristalizare e invers. Acolo însă unde presiunea e mai mare, faţă de portul „romînesc", e în N.-E.; regiunea Novaci, Baia de Fer, Polovragi, iar în V, la capătul opus al Novacilor, până la un punct Tismana, la care se adaugă câteva cătune, ca Frâncesti (ţine de Peştişani) sau Sohodol (ţine de Pocruia).

Până la un punct, s'ar putea spune că e vorba de o coexistenţă a celor două forme de port. Cel românesc, în partea centrală a regiunii Gorj, atinge poala muntelui nelăsând loc liber portului „dac". El stărue, prin coexistenţă, chiar şi în zonele cu populaţie redusă ungurenească — *dar la generaţia mai veche,* care se dovedeşte destul de conservatoare, pe când generaţia nouă a rupt definitiv cu portul „romînesc", aplecându-se cumpăna complet înspre portul „ungurenesc".

b) O altă categorie ar forma-o satele: Vădeni, Teleşti, Slobozia—unde, deşi a existat port „ungurenesc" până de curând' astăzi este dispărut sau în curs de dispariţie şi înlocuit cu portul „romînesc".

Explicaţia? Zona de port dispărut era prea înaintată în S, adică în inima portului „romînesc". Populaţia de baştină fiind mai numeroasă, a făcut ca tipul ei de port să iasă învingător iar celălalt să dispară· Se mai adaugă oraşul Tg. Jiu care şi-a avut înrâurirea sa. In general, brâul de sate de pe sub poala muntelui, are tendinţa, din acest punct de vedere nu numai să influenţeze, dar în cel mai rău caz să reziste, delimitându-se o zonă mai mult sau mai puţin compactă, după felul populaţiei, între care se interpune o zonă neutră. (v. harta).

Nu pot încheia articolul asupra aşa zisului port „dac", înainte de a aduce o lămurire: se impune o deosebire ce se poate face şi trebue să se facă între „mocani" şi „ungureni", fiindcă, nu totdeauna şi oriunde aceste două realităţi se suprapun.

Departe de satul Câlnic, 7 km. înspre N., se află satul Săuca, aşezat pe o ridicătură, ale cărei case încing dealul în curmeziş ca un brâu. Se face, cu toată distanţa neînsemnată dintre sate, deosebire între locuitorii din Câlnic şi cei din Săuca, fără să putem spune că e vorba de „ungureni". Săucenii au cămaşa scoasă afară din cioareci, au pălăria muntenilor şi obiceiurile acestora. Creşterea vitelor e mai intensă şi e de ajuns ca să se spună, că satul Săuca e un sat de *mocani* şi e deosebit de Câlnic· Intre cele două sate există o *limită,* ca între două medii deosebite de viaţă.

Iată care e distincţia de făcut: mocani-ungureni sunt noţiuni înrudite, mai înrudite decât ungureni-romîni (sau „golani"). In graiul popular se spune că unii au portul „dac" spre deosebire de ceilalţi locuitori gorjeni. Iarna, cioarecii lor sunt albi, strâmţi pe picior şi fără găitane, spre deosebire de al celorlalţi locuitori cari au port „romînesc".

Până la Câlnic, inclusiv, se întinde zona compactă a portului Sud-balcanic, iar între cele două sate se întâlnesc cele două lumi ale noastre = oamenii dela munte, şi cei dela şes, între cari „ungurenii" au o notă cu totul a parte faţă de ţărani sau „romîni".

Ar rămâne acum să mai stăruim şi asupra termenului popular, adoptat, precum şi asupra justificării întrebuinţării lui, oprindu-ne în special la felul cum văd localnicii lucrurile.

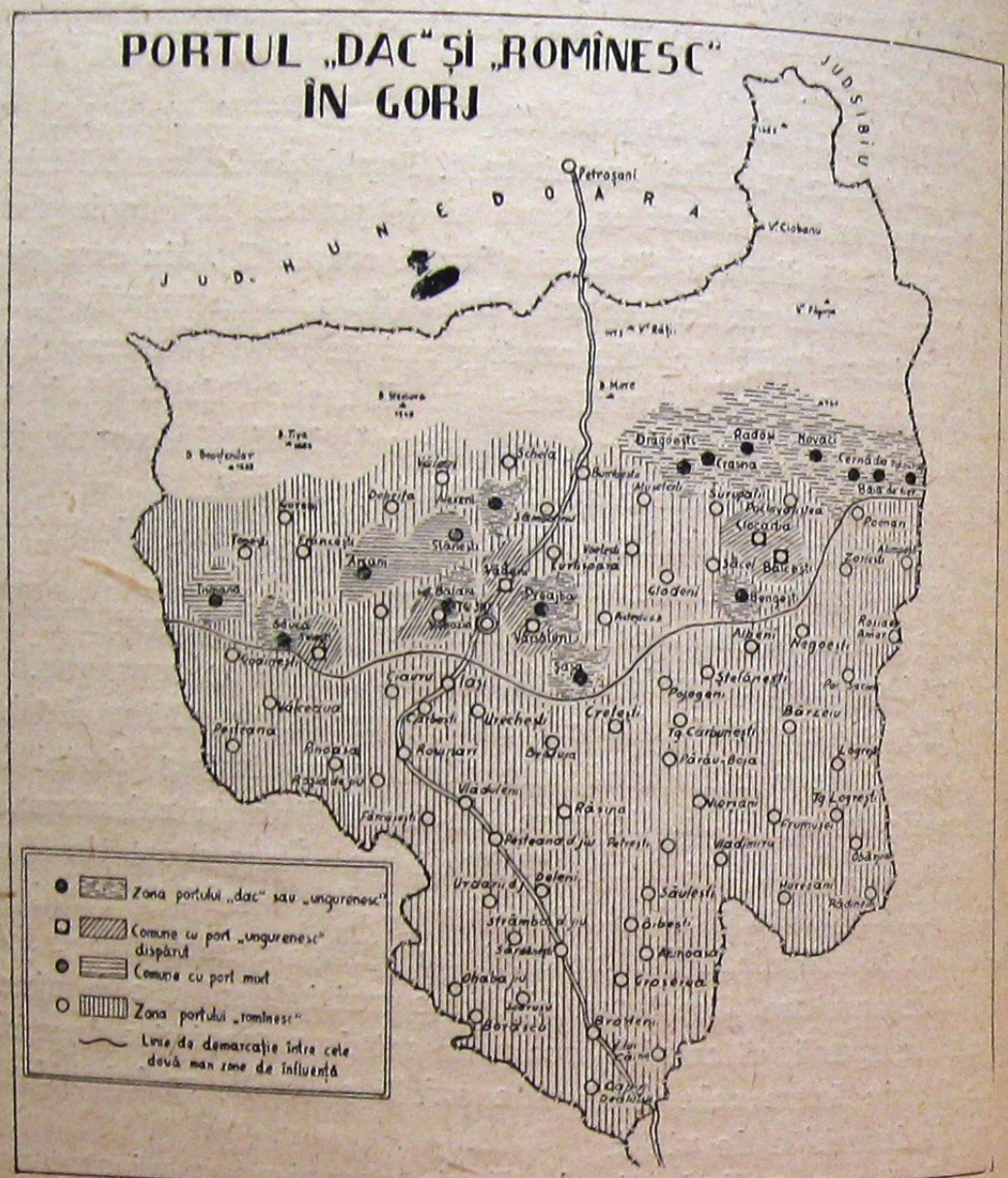

Originea portului „dac".

In felul cum s'a văzut, „portul dac" în partea locului, ar fi o problemă ridicată nu numai de mine, dar şi de popor. Însuşi poporul caută să colaboreze cu omul de ştiinţă. Numai că, pe câtă vreme poporul se grăbeşte să formuleze lapidar înţelesuri adânci, omul de ştiinţă se fereşte şi arată circumspecţie. Nu era poporul acela care dăduse termenul? Şi putem spune: nu era el potrivit? N'am putea-o nega. Ne-am mira poate de preciziunea cu care-l formulează, dar ca născocire el este chiar ingenios.

Portul „dac", cel „romînesc"—formulat astfel—traduce o stare istorică. Mai de grabă un proces conţinut în materialul etnografic românesc, asupra căruia poporul se opreşte cu grije. Două porturi, două înţelesuri etnografic-istorice, întru cât portul „romînesc" nu întârzie să primească în gândul nostru, înţelesul „roman" pe care-l cere termenul de „dac" din nomenclatura populară arătată de noi.

Până acum, rămăsesem la nomenclatura propriu-zisă. Adâncind însă numirea ,am putut să aflu că ea are un fundament mai larg, asupra căruia stăruim, în tot aşa de puţine cuvinte şi tot aşa: urmând calea înţelesului „popular", rămânând ca altă dată să supunem unui examen critic poziţia noastră.

In memoria locuitorilor din aceste părţi, portul „dac" îşi are o motivaţie de natură psihologică-istorică.. Cucerirea Dacilor de Romani, a dat loc unei adevărate catastrofe. Cataclismul istoric în care căzură Dacii a sdruncinat inimile şi a întunecat conştiinţele. S'a întins pretutindeni jalea în lumea de atunci a Daciei. Şi încetul pe încetul, apăru pe îmbrăcăminte... negrul, culoarea doliului. Culoarea predominantă pe care o întâlnim şi astăzi în portul aşa zis „ungurenesc", şi care, în alţi termeni, poporul înţelege să fie „dac", sau rămas de pe timpul Dacilor.

Din cele de mai sus, observăm că portul „dac", n'a fost chiar aşa cum se prezintă cel „ungurenesc" astăzi. El ar fi conţinut, cândva, înainte de căderea Dacilor sub stăpânire romană şi elemente mai dulci la vedere. Poate ceva sau mult chiar din coloritul încântător al celuilalt port (?) şi că numai după ce a încetat independenţa statului dac a apărut şi portul aşa cum îl avem în unele locuri astăzi.

E o întrebare dacă înainte de această dată, fatală, portul „dac" va fi avut vreun corespondent tipic în portul popular din zilele noastre. Aici explicaţiunea „populară" încetează. Ea nu merge mai departe. Aşa încât, se poate vedea că portul „dac" e mai puţin „dac" de cum ne aşteptasem noi la început fiindcă, el cade în epoca de profundă prefacere, după catastrofă, în epoca de „gestaţie" a unui nou neam: *poporul român*, care ar recunaşte la originea sa astfel jalea trecutului său glo-

rios, săpată nu atât pe monumentele în bronz sau piatră, ci pe haine, broderii şi costume...

E interesant din punct de vedere psihologic, să vedem la baza portului „ungurenesc" de astăzi, în contact cu portul Oltenilor, o concepţie populară. Ea ne arată mai de grabă, cum în sufletul celor de jos, îşi primesc înţeles fapte pe cale de intuiţie, de asemănări scăpărătoare — ca inventivitate — cari, la ridicarea unei problematici a portului nostru popular, vor trebui ţinute în seamă.

Afară de oamenii de ştiinţă, a căror lămurire „pozitivă" o aşteptăm, aflăm că mai avem un înţelept, de care te-ai mira să nu ştie ceva în plus peste ce ştiinţa pozitivă poate... El e poporul... „vulgus".

Portul de aici, e înţeles astfel, în comparaţie cu portul „roman" — având colorit bogat ; varietate în expresie... Ca termen şi ca explicaţie, am putea spune că „portul romînesc" sau „roman" îl determină. El nu poate fiinţa ca expresie linguistică, fără contrastul său, fiindcă, adevărul acesta este: explicaţia populară e scoasă prin contrast. Şi contrastul fiind de natură dualistă: variat-sobru; colorit bogat-simplitate: exuberanţă, voioşie-seriozitate, iată că totul a contribuit ca dezastrul etnic-istoric de acum 1672 ani, care stă la baza istoriei poporului român, să convină de minune aceluiaşi înţeles, prin contrast, atribuit portului popular în partea locului. De o parte poporul roman triumfător, bogat şi răsfăţat al tuturor împrejurărilor, de alta poporul dac, învins, cernit... El îşi menţine, conţinut în suflet — s'ar putea gândi cineva la doină — şi în port, un desnodământ fără precedent pentru sine: mormântul libertăţii, al fiinţei sale istorice.

De aceea, cine se interesează, poate contempla o „viziune" mai de grabă, asupra unui moment istoric, decât o „explicaţie". Poporul român din Oltenia, fără ca să pot spune că a *continuat* să aibă această viziune pentru tot timpul istoriei sale, el astăzi însă, *poate cu redeşteptarea noastră istorică*, din timpurile mai noui, şi-a redat sieşi dreptul la această înţelegere filozofico-istorică, raţiunea de-a fi a unor forme de cultură şi civilizaţie *populară* asupra cărora ştiinţa românească nu s'a pronunţat, dar pentru care, urmează a-şi spune cuvântul în viitor.

ION CHELCEA

Epigrama Românească[1])

II

Şi Epigrame în proză

Sunt oameni de duh ce nu fac versuri. Totuşi ei scriu epigrame, însă... în proză.

Principele Leon Ghica-Dumbrăveni a tipărit, în „Convorbiri", nişte cugetări. „Viaţa Literară" în bătaie de joc, publică şi ea un fel de... cugetări:

„Cea mai preţioasă colaborare la o revistă e aceea pe care ţi'o plăteşti singur". (Aluzii la averea principelui).

„A murit cel mai iubit şi mai exploatat mecenate al unui gen de scriitori: beizadeaua Sturza-Viţelul. Astăzi i-a luat locul beizadeaua Ghica-Dumbrăveni".

Convorbirile au arătat că prinţul i-a dictat cugetările poetului Dimitrie Nanu, cu prilejul unei vizite pe care acesta a făcut-o la Dumbrăveni.

In ajutorul „Vieţii" a sărit şi „Luceafărul" (Anul VI, Nr. 10 din Iulie, 1907) care a adăpostit următoarea epigramă:

„Alei, coane Mihalache,
„Noi o ducem în nevoi.
„N'ar mai fi un prinţ pe'acolo
„Să cugete" şi la noi?

Alte egiprame în proză sunt împotriva lui Ion Scurtu:

„E uşor a scrie jocuri de cuvinte. Până şi Scurtu le scrie, — dar proaste".

„U scurt a ieşit de mult din literatură, dar Scurtu n'o să între niciodată".

Şi încă una cu Leon Ghica-Dumbrăveni:

„Frumoase vremuri! Am fost şi eu o pasăre, care a cântat în parcul lui Leon Ghica şi am mâncat frimituri din mâna princiară, — zice o ciocârlie din ogorul literaturii naţionale.

Subt semnătura *Amic*, s'a tipărit în „Viaţa literară şi artistică":

„Sfadă cauţi cu condeiul
„Şi-ai svârlit departe spada :

---

1) Urmare din Nr. 1—2 Mai—Iunie 1943.

„Uiți că fierul are-un vârf,
„Două vârfuri are sfada.

Titănel semnează următoarea epigramă împotriva lui Scurtu, care vorbea de „fruntașii cei dintâi“:

„Iar dacă cei dintâi fruntași
„Cărarea nevăzută scurmă,
„De-a bate câmpurii nu te lași:
„Fruntea codașilor din urmă“.

De mult, la „Literatorul“ maestrului Macedonschi, publica epigrame un locotenent *Ion N. Iancovescu.* Iată una adresată chiar maestrului:

„Ce? Ți-e frică de deochi,
„De porți patru ochi?
„Doi te fac poet și doi,
„Doi te fac ciocoi“

A. C. CUZA

Epigrama românească ajunge la desăvârșire, prin catrenele unor autori, ce au înălțat-o la nivelul celei occidentale. Primul este *A. C. Cuza:*

UNUI PARVENIT

„Te-ai înălțat atât de sus,
„Iubitul meu amic,
„Incât să nu te miri că-mi pari
„De jos atât de mic“.

UNUI BOTEZAT

„Ca ziarist și bun român,
„Tu zilnic faci minuni:
„Idei tăiate împrejur
„Și proză cu perciuni“.

UNUI BOTEZAT

„Zadarnic te-ai mai ostenit
Să te botezi, jupâne,
Căci apa-i trecătoare,
Dar jidovul rămâne“.

CINCINAT PAVELESCU

...A fost epigramistul care a avut cel mai mare succes, fie pentrucă a polemizat cu oameni ce nu erau de talia lui, — fie pentrucă improviza și-și cetea epigramele la petreceri și festivități. Excelente, aceste epigrame păreau și mai bune în atmosfera în care se nășteau:

„Vestitul avocat Fabriciu
„Nu-i orator, dar mie-mi place,
„Dacă vorbind e un supliciu...
„E un deliciu dacă tace“.

„Fiindcă tăceam, deși cu rost,
„Fabriciu mă crezuse prost,
„Tot astfel eu l-am socotit,
„Dar numai după ce-a vorbit“.

UNUI ORATOR

„Ca tânăr ne băgai în draci,
„Vorbind când trebuia să taci;
„Azi, matur, te mai cumințești
„Și taci, când trebue să vorbești“.

ARTUR ENĂȘESCU

Tragica nălucă, de acum câțiva ani, a Podului Mogoșoaiei, Artur Enășescu, poetul nebun, dar de mare talent, a scris și epigrame. Puține, dar merită să fie citate. Iată două împotriva lui Cincinat Pavelescu:

„Ciudată soartă Cincinat
„Ți-a hărăzit natura ție:
„Să fii la Curte magistrat,
„Și inculpat în poezie“.

„E spiritul lui Cincinat
„Ca și „Prințesa'ndepărtată:
„Toți se înamorau de ea,
„Dar n'au zărit-o niciodată“.

ION I. MIOC

„Constat, de felul meu cum sânt glumeț,
„Că'n ciuda multelor melancolii,
Din mintea unui Rîuleț
„Răsare un fluviu întreg de ironii“.

TRANCU-IAȘI

Au fost epigramiști de reală valoare, care nu figurează însă, până în prezent, absolut în nici o antologie. Despre unii nici nu se mai aude nimic. De pildă: *Sever Dariu*, fost coleg, la „Voința Națională", cu Ioan Nădejde, Gheorghe Tătărescu, Aurel Marcu, Gheorghe Compoteca și cu mine. El a scris epigrame cum este cea de mai jos :

„Nici un muc de lumânare,
De sgârcit, n'ar vrea să-ți dee ;
Dar, când scrie — ar da — să poată —
Și-un regat pentru-o ideie!"

Cel de al doilea și-a publicat catrenele în ziare sau prin reviste puțin cunoscute și a fost trecut, în tabelul epigramiștilor, abia la moartea sa, printr'un articol apărut în ziarul „Universul".

Când Cincinat a fost mutat la Brașov — unde se știe că a și murit de cancer la plămâni — a alunecat, într'o seară, pe ghiață și și-a scântit piciorul. (Semn rău, spunea poetul Cincinat, care era superstițios, ca toți marii artiști).

Trancu-Iași, aflând de accident, i-a expediat următorul catren :

„...A trebuit Brașovul,
Cu lunecuș, cu ghiață,
Ca tu, poetul formei,
Să schiopătezi, în viață".

Cincinat i-a răspuns, galant, sau cu o nuanță de ironie, — Dumnezeu știe :

„Nenorocirea cât greu
S'apese, tot este utilă,
Dovadă accidentul meu
Și epigrama ta tubtilă".

Grigore Trancu-Iași a semănat epigrame prin casele prietenilor, la banchete, la aniversări, pe unde s'a întâmplat. Catrenele lui — ca și întreaga lui ființă — nu erau colțuroase, nu răneau. De pildă:

„Cât n'ai băut în a ta viață
Nici țuică, nici rachiu, nici vin,
Prohodul tău sigur sfârșit-va
In becii-becilor, *Amin!".*

Și ultima :

Unei doamne care mă picta
„Cu-artista noastră pictoreasa,
Eu astăseară 'nchei cartelul :
Eu iau desenul, ce făcut-a;
Iar ei îi dăruesc modelul".

Dacă profesorul, oratorul, autorul de cărți didactice, va fi uitat odată și odată, dacă discursurile lui se vor risipi în trecut și nu va rămânea nimic din ele, Trancu-Iași va trăi prin puținele sale epigrame. (Se știe că o epigramă bună face mai mult decât zece discursuri politice chilometrice și proaste).

In viitoarea antologie a epigramei românești, Grigore Trancu-Iași își are rezervat locul său — dacă autorul ei va ține să alcătuiască o lucrare completă și obiectivă. E drept că Grigore Trancu-Iași n'a scris mult. (Non multus sed multa).

RADU D. ROSETTI

UNUI PODGOREAN

„De când și-a cumpărat o vie,
Ne ia de sus, cumătrul Ghiță;
De nimeni nu mai vrea să știe.
Ci-c'a ajuns boer de viță".

BANILOR

„Necazul meu pe bani i-atâta
De ne'mblânzit și de adânc,
Incât, de i-ași avea în mână,
Aș fi în stare să-i mănânc..."

UNEI SURORI DE CARITATE

„O! sora mea de caritate,
Tu, care'n veci ai lecuit,
Desigur, ca varietate,
Pe mine m'ai îmbolnăvit".

UNEI CĂLUGĂRIȚE

„Duhovnicul o să ți-o coacă,
Zicând că prea bați prost din toacă.
Eu nu-ți știam acest defect :
Pe mine m'ai tocat perfect".

IONEL GR. PERIEȚEANU

UNEI DOAMNE

„Când soțul tău e matematic,
E foarte natural, ce vrei?
E foarte natural, ce vrei?
In căsnicie să admită,
Domnia „regulei de trei".

UNUI TALENTAT IN DESCREȘTERE

„Că peste umăr mă privește,
Ilustre, nu-i minune:
Se uită soarele 'napoi
Adesea — când apune".

UNUI CONFRATE

„Nu ți-am trimis a mele scrieri,
Căci astfel am găsit cu cale:
Eram, amice, îngrijorat
C'o să-mi trimiți pe ale tale".

UNUI CIVIL

„Prin căsnicia ta, îmi pare,
Trec ofițerii val-vârtej;
Și lumea spune nu arare
C'al tău „menaj" e azi „manej".

ION PAVELESCU

NIGRIM

„Zace-aci, în țintirim,
Un lipsit de duh, Nigrim;
Duhul lui a existat
Doar atunci, când și l-a dat".

ALEX. MARIA TH. STAMATIAD

„Aci zace Stamatiad,
Fost poet și prozator;
Viața lui a fost un iad...
Pentru bietul cetitor".

AL. O. TEODOREANU

Și în epigrame, Păstorel e plin de duh, ca în tot ce scrie:

UNUI ANTIALCOOLIC

„Oare nu-ți mai amintești,
Vorba din bătrâni, lăsată?
„Din beție te trezești,
Din prostie, niciodată".

POPEI MAN

„Popa Mam e om cu cap
Bere bea-n polobocel;
Doar nu-s capră, zice el,
Să mă mulțumesc c'un țap!"

LAMURIRE

„Un lucru mă deosebește
De adversarul meu candriu:
Mie mi-ajunge să-l descriu".
Când mă atacă, el bârfește,

RĂSPUNDERE

„Când Victor I. voind a scri,
Mă ia'n primire, la ziar,
Nu-i spun nimic lui Victor I,
Dar îl înjur pe cârciumar".

Până la urmă nu e exclus ca Păstorel să-l întreacă pe Cincinat!

VASILE BOGREA

Profesorul și academicianul Vasile Bogrea, atât de prețuit de Niculae Iorga, ne-a lăsat multe epigrame de reală valoare.

LUI NICOLAE IORGA

„Când arde luminos într'una,
A sufletului tău văpaie,
Să nu te miri că fug de tine,
Atâția... omuleți de paie".

UNUI CANDIDAT

„Vrea să fie senator...
Dar să-l voteze... cine?
Când nu-l știu mulți alegători,
Iar alții îl știu prea bine!".

UNUI RĂU COLEG

„Mă'mpac cu toți colegii mei,
Pot zice ideal de bine:
O parte nu vorbesc cu mine...
Ceilalți? Eu nu vorbesc cu ei".

Și s'a întâmplat că, din tot ce a scris Vasile Bogrea, de altfel lucruri foarte bune, să rămână — în amintirea cetitorilor — numai epigramele lui. Cei mai mulți dintre maeștrii epigramei românești sau nu figurează deloc în cărțile de școală, sau sunt trecuți pentru alte fațete ale talentului lor: ca noveliști, romancieri, poeți lirici, etc. Cei care au fost numai epigramiști, nu sunt pomeniți. Dreptatea o face însă marele public, care știe pe de rost epigramele lui Cuza, ale lui Bogrea, ale lui Iorga și ale lui Cincinat Pavelescu.

FLORIAN IORDACHESCU

LUI CONST. RÎULEȚ

„O, Doamne, îți cer îndurare,
Ești martor la ce se petrece;
Dă, Doamne o secetă mare
Și fă rîulețul să sece".

N. GREVEDIA

LUI ION MINULESCU DRAMATURGUL

„In cariera mea punctată
Cu-albastru-roș,
Portocaliu,
Așa sânt eu sortit să scriu:
Romanțe pentru mai târziu
Și piese pentru niciodată".

DR. VATAMANU (MIHNEA VANTU)

UNUI EPIGRAMIST

„Talentul lui n'are lacune
C'o ușurință uimitoare,
Improvizează, cum se spune,
Cu „mâinile în buzunare".

LEONIDA SECREȚEANU

Răspunsuri nu tocmai de preț,
Pentru poetul Rîuleț.

„De ce nu mai traduce Pas?
Findcă-i un mare nătăfleț:
De-un an asudă să traducă
Un spirit al lui Rîuleț..."

Cititorilor, pe aceeaș chestie:

„Dați-i lui Pas dicționarul,
Hârtia chiar cea mai de preț:
Să scrie cât o vrea, cu carul...
Dar să'nceteze Rîuleț!"

TOMA FLORESCU

A scris puține epigrame, din care unele foarte bune:

DEVIZA UNUI ORATOR BĂTRÂN

„Bărăganu-i lat și mare,
Bărăganu-i românesc,
Sânt român, deci Bărăganul
Pot să-l bat oricât poftesc".

UNUI LAN DE GRÂU

„Poeți flămânzi te-au admirat
Și'n mândre versuri te-au cântat;
Iar tu pe toți, deopotrivă,
I-ai răsplătit cu o colivă".

STATUEI LUI ELIADE

„— De ce bătrâne de-atâta vreme
Cu mâna'ntâi tu stai și-acum?
— Cerșesc, la lume, un dram de minte
Pentru'nțelepții de peste drum".

DUMITRU TELEOR

NOI ȘI EI

„In ori și ce om un frate,
Noi vedem din sentiment;
Iar ovreiul în oricare
Vede numai un client..."

UNUI ACADEMICIAN

„N'a făcut nimic în țară
Și-i bătrân.
Cu ce s'a ales el dară?:
Ca român.“

Și cea mai bună dintre toate:

UNEI INSTITUȚII

„Am vizitat laboratorul,
Am vizitat și dependința:
In cabinet sta directorul,
In bibliotecă, știința“.

VIRGILIU SLAVESCU

A înființat prima revistă închinată exclusiv Epigramei.

A apărut „Capra Neagră“
de Emanoil Bucuță.

„Cetitorul e o oaie,
Cumpără mereu hârțoage...
Ca'n zicala cea vioaie:
Capra face... oaia trage“.

Călăului Deibler care a ieșit de curând la pensie.

„Deibler nu e un feroce,
Deși face pe casapul
Și adeseori se scuză
Că atât îl taie capul“.

A apărut romanul „DOUĂ CHEMĂRI“
de *Octav Dessila*

„In toate cele patru zări
Cu surle, tobe și fanfare,
Octav lansă „două chemări“,
Dar cetitorul tot n'apare“.

GEORGE VOEVIDCA

LOCALUL BODEGARULUI

„Nu-i local chiar creștinesc,
Lucru lesne de probat:
Bodegarul e evreu,
Numai vinu-i botezat...“.

AURELIAN PAUNESCU

UNUI JUDE INSTRUCTOR

„Când iese omul dela tine
Rămâne prost și uluit.
...Și totuș tu pretinzi, că'nfine,
L'ai instruit“.

ȘTEFAN IVANOVICI TERENȚIU

UNEI DOAMNE

„Inima-'ți este râu navigabil,
Sânul port mând-u ce-l tot visez;
Eu sânt o navă, plutind într'una,
Dă-mi voe, doamnă să ancorez“.

TUDOR MAINESCU

LUI G. CĂLINESCU, la apariția volumului „Cartea nunții“

„Romanul nunții tale nu e trainic
Prea mult într'un menaj nu poți să ședi
Și știu din căsnicia ta cu Crainic,
Ce eleganță pui când divorțezi“.

MIHAESCU NIGRIN

PE MORMÂNTUL UNUI MAGISTRAT

„Aici zace Judicescu,
Fie-i țărna mult ușoară;
Dete-o bună hotărâre,
Când se hotări să moară“.

I. IONESCU-QUINTUS

UNUI SCRIITOR

„Dacă scapi de sărăcie,
Spui că nu mai scrii deloc.
Joacă la o loterie
Poate c'om avea noroc“.

I. G. POPESCU-POLYCLET

CREȘTIN?

„Segălică e creștin, —
Tot auzi pe und'te duci, —
Căci în sânge a găsit
„Pozitiv cu patru... cruci“.

M. AR. DAN

UNOR PARVENIŢI

„Când v'am văzut mai ieri la Bellu
Cavoul-marmura grecească —
Mi-am zis, pe gânduri, cum mi-e felu':
— Mă, ăştia ştiu cum să trăiască".

CALOTESU-NEICU

LA MOARTEA UNUI MEDIC

„Recunoscători clienţii
Plâng pe doctorul Andrei;
Le-a făcut un bine mare
Murind el.... scăpară ei!".

PAUL I. PAPADOPOL

UNUI BIBLIOFIL

„In etajera ta bogată
Cărţi netăiate am găsit...
Dece? M'am lămurit pe dată:
Să-ţi aminteşti... ce n'ai cetit"!.

STERESCU OREL

LUI PĂSTOREL

„S'ar putea plânge Păstorel
Că-i fur din coadă pe Orel,
Eu însă îi răspund, să scap
Că n'aveam ce săi fur din cap".

GHEORGHIU-DOINARU

De-o fi să mor iubiţi prieteni,
Să m'aşezaţi cu faţa'n jos,
Să mă sărute toată lumea
C'am fost un mare păcătos!".

SOFRONIE IVANOVICI

UNUI DENTIST

„In arta ta, cum operezi
Nu ai rivalitate.
Toţi clienţii te admiră
Cu gurile căscate".

CEL MAI NEÎNSEMNAT DINTRE TOŢI

M'am lăsat la urmă, cum era firesc, ca pe cel mai neînsemnat dintre toţi epigramiştii noştri. La epigrama d-lui Florin Iordăchescu, pe care am reprodus-o mai sus, am răspuns:

LUI FLORIN

„Florinul monetă de valoare schimbătoare".
„Larousse"

„Când e monetă, după cum se spune,
Florinu-i de valoare schimbătoare;
Dar când, ca Iordăchescu, el compune,
Florinul este fără de valoare".

EPITAF

Pe mormântul unei cochete

„Deşi doarme, s'aud şoapte:
— Goală-s ca o lingură —
Şi pierd doi miari pe noapte.
...Ergo: doarme singură.

LUI P. P. CARP şi monoclului său

„La fel cu fetele bătrâne,
P. Carp, nedreptăţit de neam,
Aşa a fost, aşa rămâne:
Visează solitar la geam".

UNORA

„Şi'n cimitir sânt flori — eu le admir —
Comori de forme mândre şi colori;
Dar ţintirimul nu miroase a flori,
Ci florile din el a cimitir".

UNUI DUŞMAN

„Eroul umoristicilor mele —
Dela o vreme 'ncoace — este el;
Ce mare-i arta: singură ea poate
Să facă un erou dintr'un mişel".

Mai sunt şi alţi epigramişti de talent: Nicu Georgescu-Cocoş, Eugen Herovanu, Dumitrescu-Cridim, Ilie Niculescu-Chic, Mircea Pavelescu, Popescu-Pepo, Giordano, D. Iov; Vero, C. Nicol şi alţii.

...De ar fi să citez măcar câte un singur catren, din fiecare, întregul număr al revistei nu ar fi suficient.

CONST. RÎULEŢ

Legenda poemelor mele

Cerşind un început de vers un cântec,
Am răscolit pământ, infern şi raiu,
Ca să culeg cea mai ciudată floare
Şi s'o'mpletesc în zborul lunii Mai.

Ca'ntr'o legendă, luminile porniră
'N pelerinaj de vis spre viaţa mea,
Ca să-mi aduc' — ofrandă — glasul lirei
Şi dălţii poeziilor să-l dea.

Pământul mi-a adus un glob de aur,
De glorie, de sânge'nfierbântat,
Spunându-mi : Iată toată fericirea,
Primeşte darul veşnic şi bogat

Infernul mi-a adus un pumn de zvonuri
Chinuitoare până'n infinit.
Spunându-mi: Iată cel mai mic supliciu,
Primeşte-l dela cel mai rătăcit.

Şi raiul mi-a adus o floare albă,
Crescând din mâini de îngeri şi poveşti,
Spunându-mi : Iată toată frumuseţea,
Primeşte-o, vino'n lumile cereşti.

N'am vrut nici aur şi nici îndurare,
Nici floarea liniştii n'am vrut-o eu ;
Pământ, infern şi raiu mă blestemară,
Să le cerşesc de-acuma tot mereu.

Şi darurile lor, tot mai departe,
De mine, să se stingă'n alte zări, —
Din fuga lor eu să-mi cioplesc un cântec
De suferinţi, de dor şi renunţări.

Verona Brateş

Minos şi fiul său,

Undeva, pe pământ, era o ţară de bogăţii şi grădini îmbelşugate. Din minunatele-i isvoare, curgea pentru unii lapte şi miere, iar pentru alţii numai lacrimi de durere. Veacuri multe norodul acestei ţări a fost mereu de pază la hotare... Omida străină şi ucigătoare s'a furişat totuşi în ţară şi din rodul muncii celor mulţi, adesea nu le rămâne decât coaja de mălai mucedă şi uscată, pe care o mâncau muiată'n lacrimi amare...

Prin lupte sângeroase şi cu preţul multor râuri de sânge, Dumnezeu le-a ajutat celor de-un neam şi de-o lege să se unească la un loc!...

Dar fiul lui Minos s'a prefăcut în Minotaur cu chip de om şi suflet de fiară.

Ţara a răbdat şi a suferit mult... de pe urma apucăturilor lui diavoleşti. Cu preţul celor mai buni fii ai ei, a stăruit şi a sperat pentru o îndreptare, odată cu trecerea vremii.

...De ce-l apropria şi-l îmbrăţişa Ţara, de ce el se îndârjea întru cele rele. Curtea şi Oştenii erau aleşii apucăturilor sale viclene. Tot ce i se împotrivea era dat la o parte ca nefolositor şi chiar periculos.

Ţara suferea cele mai crude muşcături de şarpe veninos din partea lui şi a celor din jur. Mizeria şi sărăcia băntuia dela un capăt la altul al stăpânirii sale. Oameni răi, haini, lacomi de aur mult, mult de tot furnicau în jurul lui.

Peste tot se vesteau vremuri grele, dar nimeni nu lua aminte, spre împotrivire şi îndreptare!... Poporul desnădăjduit îşi ridică mâinile spre ceruri, implorând mila şi îndurarea Atotputernicului pentru salvarea Patriei şi celor mulţi. desnădăjduiţi de atâta asuprire şi nedreptate.....!

— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Aceasta e legenda despre ţara din vechime, în care curgea lapte şi miere pentru unii şi lacrimi amare, stropite cu mult sânge, pentru cei mulţi.....

— — — — — — — — —

...— Şi văzând regele Minos, că fiul său blestemat face multă pierzanie între cei de jos, chiamă la sine pe marele meşter Dedal, care împreună cu fiul său Icar, făgăduiesc mântuirea celor fără

apărare, de Geniul Răului, de blestemul fiu de rege, prefăcut în Minotaurul din insula Creta. Marele meşter propune regelui să zidească un labirint, în care să închidă pe Minotaur, aşa ca să nu mai iese niciodată. Labirintul era cu mii şi mii de galerii şi cărări sub-pământene, pe care niciodată nu le putea cunoaşte un om....

— ...„Ani mulţi şi grei a luptat meşterul Dedal cu umbrele înfrigurate ale întunericului, până să ajungă la capătul lucrului început şi poate că n'ar fi izbutit să-şi vadă, în viaţă fiind, rodul lucrării chinuitoare, dacă n'ar fi fost sprijinit fără preget de mâna îndemânatecă a fiului său, curajosul şi tânărul I c a r."

Fiul marelui meşter căuta să-l întreacă pe tatăl său, întru cele bune şi de folos ...oamenilor şi lui D-zeu. Fără sprijinul tinereţii fiului său, bătrânul meşter, poate ar fi părăsit de multă vreme, lucrul, iar labirintul pentru zăgăzuirea râului şi a crudului Minotaur, n'ar fi fost terminat niciodată şi de nimeni.

Dar, gândul ascuns şi pizma diavolească, muşcă veninos pe regele Minos. El se întreabă :

— „Cum mai pot eu străluci în faţa norodului, când va apare gloriosul meşter şi cu neînfricatul său fiu, care au mântuit Ţara de Rău ?!"

...Şi din clipa aceea, moartea lui Dedal şi a fiului său fu juruită. Mai ales de tânărul ICAR, regele se temea amarnic, ştiindu-l cât este de viteaz şi de priceput, — şi foarte mult iubit de ppoor !...

Tot norodul insulei Creta povestea despre minunatul labirint, în care avea să se piardă fiara sângeroasă, Minotaurul blestemat, când, regele, dă ordin slugilor sale plecate să prăvălească o stâncă mare peste singura uşă de ieşire a celor doi meşteri aflaţi înăuntru, la lucru...

Cu mare durere au văzut cei doi meşteri, că regele, departe de a le sta întru ajutor contra Răului, i-a trădat şi i-a hotărît pierzării ,chiar pe ei, spre a nu-i umbri gloria lui trecătoare şi pătată de sânge !

.....Nu le venea să creadă că pe lume se află atâta răutate. Şi cine ar fi crezut ca un rege să plătească cu moartea, pe cei ce luptau pentru binele şi fericirea poporului său, şi deci, şi pentru gloria sa regală!!

Au stat mult în bezna întunericului, până ce au dat de o ieşire, care însă, era spre mare, şi nu se putea ieşi, decât

sburând peste marea cea albastră, către zările senine ale cerului etern şi infinit...!

— Chiar dacă am ajunge pe pământ — îşi spuneau ei — răutatea, invidia, ambiţia deşartă şi urgia regală ne-ar da iarăşi pierzării. „Regele vrea pierzarea noastră pe orice cale, căci nu poate să se împace cu gândul, că noi, muritorii de rând, putem creea în eternitate, stăvilind Răul cu Binele"...!

...Şi marii meşteri se hotărăsc să părăsească lutul greu şi să facă jertfă supremă din el. Ei ajung la ieşirea despre mare, privesc în zare valurile mării şi cu ochii umezi de lacrimi, îşi iau rămas bun dela cei de pe pământ. Ei apucă calea cerului, acolo sus, unde spaţiile infinite, lasă loc liber pentru cei mari şi pentru cei mici. Îşi luau rămas bun dela pământul şi lutul greu ce-l apasă. Descătuşaţi de noroiul păcatelor omeneşti, de tot ce este minciună, rătutate, invidie şi crimă pătimaşă, ei îşi luau drumul către soare, către lumina cea strălucitoare şi mistuitoare a eternului Adevăr neîntinat !...

„Ei îşi croiesc aripi de îngeri şi cu sprijinul zeilor protectori : Apollon şi Eol, porniră împreună spre Zenitul însorit...!

...„Ei sboară alături cuminţi şi fermecaţi de priveliştea care se desfăşoară înaintea ochilor. Orizontul e mult mai larg decât cel dela pământ şi într'o privire se poate prinde mai mult chiar decât într'o zi de alergare cu telegarii cei mai sprinteni"...

...—„Şi din a haosului văi,
Jurîmprejur de sine,
„Vedea, ca'n ziua cea de'ntâi,
Cum isvorau lumine ;...

— — — — — — — — —

Intr'un târziu, I c a r, strigă tatăului său :

— Soarele ! Soarele ! Ah ! cât de mult l-am dorit în timpul cât am lucrat în labirintul blestemat...

...Şi cu privirea ţintă către soare, uită de tată, de lume, de toţi ai lui, şi goneşte mereu spre lumina clocotitoare. Înainte de a se topi în marea strălucitoare de foc, îşi îndreaptă gândul către cei ce stăpânesc lumea şi pământul, adresându-le suprema rugă :

— „Zeilor buni, primiţi sufletul meu, în braţele voastre, căci nu mai voiesc să trăiesc decât alături de voi. Dacă nu mi-aţi fi dat un minut, un singur minut, să trăiesc mai sus decât vârfu-

rile de munți, poate că nici infernul sub-pământean nu mi se părea atât de negru,... când îmi porunciați să privesc către el..."

Și întorcându-și gândul și toată recunoștința către Tatăl său, care i-a durat aripile și i-a dăruit puterea să le înalțe către cer, i-a cerut iertare că sboară înainte, dar aceasta este porunca Atotstăpânitorului !...

....Iar oamenilor care i-au oprit lutul pe pământ, în labirintul torturilor satanice, fără soare, fără lumină, fără verdeață, fără florile câmpurilor și a munților, tuturor le dăruește de sus de-acolo, supremul bun pe lume: I E R T A R E A....!

— Primește Apollon, alături de tine, pe zeul Icar, floarea câmpului, a Zefirului și a Codrului, căzut în lupta pentru: BINE, ADEVĂR și FRUMOS !

— — — — — — — — —

—„Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor :
Din valul ce ne bântue,
Inalță-ne, ne mântue.

Privirea adorată
Asupră-ne coboară,
O maică prea curată
Și pururea fecioară,
MARIE !

G. FĂCAOARU

Pretura Câmpeni

PAGINA ECONOMICĂ

Viața Economică a României

Prin reîncorporarea Basarabiei și Bucovinei de Nord, viața economică a României și-a găsit o parte din vechile ei reazime de producție națională. Și în tot cuprinsul plaiurilor țării, în întindere de 252.439 de kilometri pătrați, se desăvârșește marea operă de românizare și de completare a inventarului agricol, concomitent cu reconstruirea economciă a acestor provincii desrobite, cu desvoltarea industriei, a comunicațiilor și a comerțului intern, în general.

Cuprinzând 11.545.302 hectare de pământ arabil, pe lângă 2.424.073 de hectare de pășuni, 1.081.500 hectare de fânețe și 554.063 hectare de vii și de livezi de pomi, România este o țară cu caracter agricol precumpănitor, în care industria se desvoltă încadrând organic producția solului cu bogățiile subsolului respectiv.

Cum, 80% din întreaga populațiune a țării trăește aproape exclusiv din agricultură, prima grijă a fost și este de a îmbunătăți viața locuitorilor dela sate și în acest scop, s'a procedat la ridicarea cu peste 100% a prețurilor cerealelor din 1941, statornicindu-se prețuri stabile, însă remuneratorii pentru agricultorii de toate categoriile, iar pentru o cât mai mare practicare a culturii intensive, în special de cereale, Statul, prin importuri masive din Germania, a mărit inventariul agricol al țării, numai în anii 1941 și 1942 cu: 3.595 de tractoare cu plugurile lor; 50.175 pluguri pentru tracțiune animală, 26.530 de prășitori, 9.550 grape, 4.295 semănători, 2.181 de secerători și alte multe mii de mașini agricole pe lângă producția de mașini și unelte agricole a industriei românești.

Asigurând astfel posibilități reale de mărire a fertilității ogoarelor prin procurarea de unelte cu mașini agricole perfecționate, ca și prin irigările, asanările de terenuri mlăștinoase și îngrășămintele ce sunt acum posibile în urma creditelor ce pot fi obținute de agricultori dela instituțiuni financiare anume constituite și în condițiuni bune, Statul Român procedează concomitent și la îmbunătățirea condițiunilor de desfacere ale produselor agricole, prin construirea unei retele de silozuri, cu o capacitate totală de înmagazinare de 370.000 tone, în regiunile

mari producătoare de cereale, din care au fost puse în funcţiune până acum un număr de 12 silozuri cu o capacitate de 67.000 tone, în afară de cele 5 silozuri maritime dela Constanţa, Brăila şi Galaţi, având o capacitate totală de 150.000 tone, servesc mai mult pentru nevoile exportului de cereale.

Tot penrtu ridicarea standardului de viaţă al ţărănimei agricultoare, se lucrează intens la întemeierea unei industrii agricole româneşti, care să poată da proprietarilor de pământ posibilitatea de a-şi valorifica produsele agricole, prin transformarea acestora în produse semi fabricate, sau în produse industriale de export.

Prin această întemeiere a unei industrii agricole se va soluţiona şi problema ţărănească, în sensul că se va da ţărănimei posibilitatea de a produce mai mult şi mai bine şi mai ales, putinţa de a munci în industriile agricole şi de a-şi completa veniturile necesare vieţii, prin aceste aporturi ale muncei sale în industria agricolă.

In acest fel, succesiunea şi pulverizarea proprietăţii ţărăneşti nu mai apar ca o trebuinţă de neînlăturat a marei natalităţi rurale, problema agrară rezolvându-se şi în cadrul social sub îndrumarea sufletească a marelui proprietar, mai ales că folosirea raţională a energiilor ţărăneşti a determinat darea decretului-lege din 26 Iunie 1942, care prevede că agricultorii proprietari de pământ pot să se constitue în obştii, dacă sunt în număr de cel puţin 15, fie în aceeaşi comună, fie chiar din comuna ce se învecinează.

Cultura ogoarelor, ca şi toate actele acestor obştii, urmează să se facă sub directivele Statului, pe baza unor asolamente raţionale, cu obligaţia însă pentru cei constituiţi în obştii de a executa la timp şi în bune condiţiuni, muncile agricole.

Toate aceste obştii, din care s'au înfiinţat acum un număr de 133, sunt privilegiate în ceeace priveşte distribuirea, prin Camerele de Agricultură, a maşinelor şi uneltelor agricole importate, a seminţelor selecţionate şi a animalelor de reproducţie, iar ţăranul român propăşeşte, îmbunătăţindu-şi mereu situaţia economică şi consolidându-şi proprietatea care a format în cursul veacurilor, temelia naţională a Moldovei, Transilvaniei şi Tării Româneşti. Toţi agricultorii îşi vor putea apăra interesele, reprezentanţii lor urmând să participe la conducerea spirituală a ţării în acţiunea politică şi administrativă a Consiliului de Stat ce se va forma şi care va avea grijă să completeze agricultura prin industrie, fără a le separa, sau fără ca una să predomine pe cealaltă în detrimentul consumatorului naţional.

Forţa economică a României constă tocmai în acest echilibru, elastic dar permanent, între agricultură şi industrie, iar planul reorganizării totale a vieţii economice româneşti, plecând dela principiul că economia naţională nu poate fi concepută decât ca un factor de reazim al Statului Naţional şi bazându-se pe ideia că aşezarea Statului trebuie să fie întemeiată pe dosajul însemnătăţii ce se dă industriei şi agriculturii în raport cu nevoile naţionale, a stabilit în primul rând că România poate să-şi desvolte politica agrară şi industrială în acelaş timp.

Şi într'adevăr România poate să desvolte şi o politică industrială interesantă, bazându-se, în afară de produsele sale agricole şi animale, ce urmează a fi transformate şi prelucrate, pe bogăţiile subsolului său şi în special pe aceea petroliferă.

Cum consumul intern de produse petrolifere nu este mare, dat fiind că în ţară se întrebuinţează într'o proporţie ridicată lemnele şi cărbunii, principala valorificare a petrolului românesc se face într'o proporţie de peste şase zeci la sută prin exportul sub formă de derivate, iar în 1941, cu toate greutăţile de transport, s'au trimis în străinătate peste 4 milioane de tone de produse petrolifere.

Dar pe lângă petrol şi gaz metan, subsolul României cuprinde bogate zăcăminte de aur, argint, plumb, zinc, alamă, aluminium, bismut şi molibden, în cât la extragerea şi prelucrarea acestor minereuri sunt întrebuinţaţi zeci de mii de mineri, iar în întreaga industrie chimică în ţară 31.551 de salariaţi, în timp ce pentru punerea în valoare a domeniului forestier al ţării în întinderea azi de peste 4.661.000 de hectare, lucrează acum 41.069 de salariaţi. In industria alimentară care prelucrează produsele agricole şi cele animale, atât pentru consumul intern, cât şi pentru export, sunt întrebuinţaţi 44.473 de lucrători, dintre care 2.818 specialişti pentru transformarea în mezeluri sau alte produse conservate ale carnei, pe care anual o dau cele 9.781.000 de oi, 3.755.000 de vite cornute, 1.498.000 de cai, 2.402.000 de porci, 3.000.000 de capre şi aproape 100.000.000 de păsări domestice şi epuri de casă, ce se găsesc iarna în ţară.

In cadrul acestor mari bogăţii naturale şi al consumului celor 17.805.38 de suflete din actualele graniţe ale României,

industria mare de transformare, ce întrebuinţează în totul 258.092 de salariaţi, desvoltându-se şi diversificându-se, s'a completat în sens vertical, fie către operaţiunile de finisaj, fie către producţiunea semi fabricatelor, astfel încât, de îndată ce instalaţiunile necesare au fost construite, iar materia primă respectivă găsită în cantităţi suficiente, trebuinţele pieţii interne au putut fi satisfăcute din punct de vedere cantitativ, cât şi din punct de vedere calitativ.

Astfel, în industria extractivă s'a procedat la o intensificare sistematică a exploatării minelor şi, datorită bunei organizări a producţiunei, s'a ajuns a se obţine în 1941, cu toate pierderile teritoriale suferite, 166.426 tone de minereuri de fier, faţă de 143.030 tone în 1939 ; 25.108 tone de minereuri de cupru şi pirită, cu priferă, faţă de numai 1.123 tone în 1937 ; 14.664 tone de pirită, contra 11.205 tone în 1938 ; 3.969 tone de bentonită, 5.458.000.000 tone de petrol ; 2.601.325 tone de lignit, cărbune brun, huilă şi antracit ; 400 milioane m. c. de gaz metan, precum şi 377.400 tone de sare.

La rândul său, industria mare de transformare, care după pierderile teritoriale din 1940, număra 2.277 de întreprindrei, numai pentru ramurile alimentară, metalurgică, chimică, forestieră, pielăriei şi textilă, şi-a mărit considerabil sforţarea de a satisface, pe lângă cererile imperioase ale apărării naţionale, şi parte din consumul intern, încât, în afară de industria lemnului, care n'a putut înregistra progrese din pricina că actualmente România nu are decât 4.861.254 hectare de pădure, celelalte ramuri ale marei industrii de transformare şi-au sporit producţia.

Aşa, potenţialul industriei textile, raportat la numărul actual de locuitori ai ţării, este cu mult mare decât în primăvara anului 1940, iar producţia de plante textile indigene a fost intensificată, spre a compensa scăderea importului de fire de bumbac, de lână şi de mătase.

Deasemenea, potenţialul industriei metalurgice n'a scăzut, ci, datorită faptul că producţia de minereu şi de fontă a sporit, a reuşit, pe deoparte să menţină producţia de oţel şi de fontă la nivelul anilor 1938—1939, iar pe de altă parte, să mărească producţia de fier laminat şi de tablă neagră.

In ceeace priveşte industria alimentară, greu încercată prin pierderile teritoriale din 1940, intensificarea culturii de

plante alimentare şi industriale a permis împlinirea trebuinţelor armatei şi ale populaţiunei, asigurând tot odată, prin producţia de ulei din 1941, un spor marcat asupra aceleia din 1937.

In ansamblul ei deci, industria românească a reuşit să asigure o valorificare optimă a posibilităţilor de producţie românească, iar ca număr, întreprinderile industriale din România au sporit dela 2721 în 1940, la 2897 întreprinderi în 1941, având un capital investi tde 30.432.000.000 li, faţă de 46.334.000.000 lei în 1940.

La aceste întreprinderi industriale, cu o forţă motrice totală e 691.732 H. P. în 1941, urmează să se adaoge şi partea reconstruită din cele 443 de întreprinderi din Basarabia şi Bucovina de Nord, cari însumau în 1938 o forţă motrice de 30.679 H. P la un capital învestit de 1.770.614.880 lei, precum şi cele 30 întreprinderi cu caracter industrial fondate în perioada 1 Ianuarie — 1 Aprilie 1942, cu un capital iniţial de 389.200.000 lei.

Sporiă astfel, nu numai prin numărul de întreprinderi repuse în funcţiune în provinciile eliberate de sub stăpânirea URSS, ci în însăşi esenţa ei, prin reintrarea bogăţiilor economice ale Basarabiei şi Bucovinei de Nord în fruntariile ţării, industria românească, atât de strâns legată de structura agricolă-industrială a ţării, se află actulmente sub influenţa crescândă a economiei de război, dar în viitor economia organizată, controlată de Stat va modifica şi erarhiza iniţiativele industriale conform cadrului şi limitelor ce se vor fixa desvoltării industriale, în strânsă legătură, pe deoparte cu extensiunea pieţii interne, iar pe de altă parte au posibilităţile de autofinanţare, sau de participare a capitalurilor tsräine în diferite ramuri nidustriale sub formă de societăţi cu capital mixt.

Astfel de societăţi ce existau în număr destul de însemnat, nu încetează de a se constitui, nici acum în plină conjunctură de război, înregistrându-se în perioada 1 Ianuarie 1941—1 Arpilie 1943 înfinţarea a 274 denoui Societăţi anonime, cu un capital social de 2.124.300.000 lei.

Cum însă prosperitatea şi progresele economice ale unei ţări sunt în strânsă legătură cu rapiditatea circulaţiunii bunurilor, România îşi completează reţeaua sa actuală de drumuri în lungime 82.990 kilometri, încât până la 1 Ianuarie 1945

această țară va avea aproximativ 5700 de kilometri de șosele pavate, bituminizate și cu îmbrăcăminte permanentă sau semi-permanentă.

Deaceia, aceste mari lucrări pentru modernizarea șoselelor românești, alăruti de însemnatele lucrări ce se vor executa în regie directă, de către Direcțiunea Generală a Drumurilor, în cursul viitorilor 5 ani, vor face astfel, încât, *toate centrele vitale ale țării vor fi legate între eleprintr'o rețea modernă de șosele, destinată să asigure o circulație fluidă și elastică a produselor și a mânii d lucru, până în colțurile celemai îndepărtate ale României, completând util cei 9227 ikilometri de cale ferată românească în exploatare.*

Concomitent cu această refacere generală a șoselelor și a rețelei de căi ferate, se vor relua și desvolta transporturile pe apă în întreaga regiune de Nord Est a țării, intensificându-se navigațiunea, nu numai dealungul Prutului, care a încetat de a mai fi frontieră și care ajută mult scurgerii produselor moldovenești dintre Siret și Kogâlnic, ci și pe Nistru, pe care vor fi transportate îndată ce va fi redat circulațiunii de oameni și bunuri, produsele moldovenești și transnistriene, începând dela Soroca și până la Marea Neagră. Dealtfel, prin apele care scaldă nord-estul țării, adică Nistrul, Prutul și mai ales la sud, Dunărea, cursuri de ape ce vor avea o importanță decisivă în realizarea vechiului proiect al construirii canalului Vistula, Dunăre, unind Marea Baltică cu Marea Neagră, România își va mări și mai mult importanța sa de Stat de tranzit pentru țările din sud-vestul Europei și bazinul Mediteranian.

Tot pe aceste căi vor fi expediate în străinătate produsele agricole, animale, lemnoase și petrolifere, care asigură României în relațiunile ei economice externe, un excedent al balanței sale comerciale în fiecare an, valoarea exportului agricol fiind aproape de 20% din valoarea producției agricole generale a țării.

Sănătatea finanțelor particulare a determinat solidaritatea finanțelor publice care s'a manifestat nu numai prin fixarea bugetului general al Statului pe exercițiul 1 Aprilie 1943—1 Aprilie 1944 la suma de lei 373.958.000.000, față de 212.700.000 lei în 1942—1943, ci mai ales prin faptul că încasările Statului față de prevederile bugetare respective, au -nregistrat următoarele excedente: 19.748.700.000 lei la bu-

getul ordinar și 3.517.000.000 la bugetul special al Apărării Naționale.

Sprijinindu-se așa dar pe finanțe sănătoase și o producție agricolă-industrială capabilă să satisfacă un consum intern raționalizat, economia românească a putut să-și completeze armura sa de rezistență, în plină conjunctură de război, pe baza noilor acorduri comerciale și de plăți încheiate în 1942 cu diferite state străine și în care s'a căutat, pe cât posibil, a se obține pentru produsele românești, prețuri mari, însă stabile și în concordanță cu prețurile practicate de furnizorii României pentru produsele fabricate sau materiile prime pe care le importă.

Schimbări imediate în caracterul de tranziție ale vieții economice româjnești, nu se pot aștepta, față de situația de fapt, însă este cert că inițiativa românească este vie, iar naționalizarea vieții ecnoomice se face într'un ritm mai mult decât îmbucurător, mai ales datorită sprijinului financiar dat de Banca Națională a României, de marile instituțiuni bancare reprezentate în Consiliul Interbancar și în sfîrșit de cele 233 de bănci ale țării care având și ele un capital social și rezerve de 7.433.000.000 lei, acordă în limita posibilităților, alături de primele instituțiuni bancare, credite cu dobânzi ce nu pot fi mai mari de 7%, tuturor celor cet voesc să preia fondulde comerț sau industrial. In aceleași condițiuni, însă pe o scară mult mai redusă, oferă posibilități de credite curente de susținere, pe termen scurt și cele 5000 de cooperative ce funcționează în țară și care lucrează cu fondurile celor 1.106.000 membri și credite în valoare totală de 6.9942.549.000 lei.

Organizându-și, după cum a reușit, din multiplele măsuri luate în domeniul agriculturi, industrie, aprovizionării, finanțelor și comerțulu intern, viața economică a populației civile, ca și îndestularea nevoilor armatei, România a izbutit așa dar să-și întărească în cursul anului 1943 economia ei națională de război și să aștepte, în liniște, recolta dătătoafe de viață și speranțe a anului 1943.

Dr. FLORIN CODRESCU

Dinamizarea vieţii naţionale

— ASPECTE DIN JUDEŢUL TURDA-CLUJ —

Munca, ordinea, disciplina, idealul, elanul creator priduc toate bogăţiile. Pentruca să ştim ce se petrece în ţară şi ce ne pregăteşte viitorul, trebue în primul rând să ne referim la sufletul actorilor.

Cunosc oraşul şi judeţul Turda de aproape două zeci de ani. Am fost martor la toate progresele şi transformările din acest interval. Oraşul şi ţinutul, sub stăpânirea românească, şi-au schimbat aspectul. Dar, în timpul din urmă, progresele realizate sunt de aşa natură, încât ele trebuesc relevate spre lauda celor ce le-au înfăptuit şi spre cea mai mare satisfacţie românească.

Actualmente Turda, capitala judeţului, e condusă de harnicul primar Iosif Chiorean, care ocupă această funcţie cu începere dela 26 Ianuarie 1941.

Se ştie că în trecut oraşul era o citadelă ungurească. Românii nici nu aveau voe să se aşeze în oraş. Din această cauză stăpânirea românească, la 1918, d'abia dacă a găsit pe la periferii sărăcăcioase aşezări româneşti, pe lângă cei câtiva inteluectuali cari, în timpul din urmă, reuşiseră să pătrundă în inima oraşului.

Era un centru de şovinism unguresc înfipt în inima românismului.

Până la 1941 Turda avea 19.000 locuitori. La recensământul din Martie s'au găsit 30.668, dintre cari, români, peste 21 000 adică 86%. In interval, şi până la această dată, românii ajunseseră să numere 50%. Astăzi, după recensământul din cartele, Turda are 36.000 locuitori. In timpul din urmă situaţia demografică era următoarea: 1875 evrei, 4.000 unguri, 600 germani şi restul români.

Pentru cel ce a cunoscut Turda cu câţiva ani în urmă e o revelaţie faptul că oraşul se prezintă cu un total aspect românesc. Limbă streină nu se mai aude. Firmele ungureşti pot fi numărate pe degete. Firme jidoveşti nu mai există. Oraşul colcăe de exuberanţă românească.

— ASPECTE CULTURALE —

Turda are astăzi câte o secţie a societăţilor „*Astra*“ şi „*Asociaţia Prietenii Universităţii*“.

Pe teren publicistic avem cunoscuta revistă a poetului T. Mureşanu, „*Pagini Literare*“, alături de revista corpului învăţătoresc local „*Ogorul Şcoalei*“.

Avem două dintre cele mai bine scrise ziare de provincie, „*Gazeta dela Turda*“ de sub direcţia D-lui Iluţiu şi *Infrăţirea* condusă de d-l Modrigan, cel mai activ propagator al cooperaţiei din regiune.

Sub aspectul religios nu s'au făcut mai puţin progrese remarcabile. Turda nu mai e nici în această privinţă o citadelă a cultelor minoritare.

In centrul cel mai de vază al oraşului se înalţă mândră catedrala ortodoxă, una dintre cele mai frumoase biserici din ţară, care pune în umbră vechile biserici, catolică şi reformată, singurele cari se impuneau atenţiei vizitatorului.

Cu toate că majoritatea românilor sunt greco-catolici, aceştia nu au reuşit încă să-şi creeze o catedrală în inima oraşului. Au rămas încă la periferie, nu fără a se fi transformat şi mărit vechia biserică din Turda veche care a adăpostit pe români, alături şi de bisericuţa ortodoxă modest aşezată în colţul cel mai retras al oraşului.

Excepţie face numai biserica protopopiatului din Turda Nouă, care a rămas în starea în care a găsit-o stăpânirea românească la 1918.

— ASPFCTUL ECONOMIC —

Românizarea s'a făcut cu energie rară, încă din primele momente ale regimului celui nou. Banca Naţională, Banca Centrală şi cooperativele „*Turda*“ şi „*Zorile*“ au avut rolul de căpetenie în această operă românească. Astăzi 85% din instituţiile economice sunt în mod efectiv în mâini româneşti.

Nicăeri ca la Turda camuflarea nu a fost înlăturată cu mai mult succes.

Comerţul românesc străluceşte pretutindeni. In Piaţa Mihai Viteazul, piaţa principală a oraşului, am numărat eu însumi peste cinci zeci de firme româneşti, în toate ramurile de activitate. A le enumera pe toate, ar fi să ocupăm o întreagă pagină. Regret că, din lipsă de spaţiu, nu pot reda numele şi

firmele harnicilor români, autohtoni şi refugiaţi cari au schimbat total aspectul oraşului din punctul de vedere al comerţului.

Mă voi ocupa mai deaproape cu altă ocazie de marea cooperativă *„Zorile"*, care comandă întregul comerţ din judeţ. Astăzi vom spune numai câteva cuvinte despre prima cooperativă înfiinţată în Turda sub regimul dinamic inaugurat la 6 Septembrie 1940: *„Cooperativa Turda"*.

Această cooperativă s'a înfiinţat îndată după refugiu, în mare parte de către refugiaţi în scop de românizare. A început cu 150.000 lei capital şi cu 58 de asociaţi, pentruca să ajungă azi la 250 de asociaţi şi la un capital de 2.000.000 lei. Meritul înfinţării acestei asociaţii se datoreşte iniţiativei luate de D. Ion Mareş, iar avântul luat dela început este a se atribui în parte împrumutului de 5.000.000 lei ce i-a fost acordat de Centrul Naţional de Românizare.

Prima realizare a Cooperativei Turda a fost cantina restaurant. Au urmat apoi librăria, textilele, pentru cari are şi o sucursală în Câmpia Turzii, colonialele şi parfumeria, toate preluate delae streini şi toate asortate şi bine conduse.

Toate aceste instituţii progresează. Mişcarea dinamică ce li s'a imprimat a făcut ca, în intervalul scurt ce s'a scurs dela înfiinţare, să se restitue deja din capitalul împrumutat 1.500.000 lei, să se împartă dividende şi beneficii acţionarilor şi să vândă, în condiţiuni mult mai avantajoase decât foştii negustori, în cea mai mare parte jidani speculanţi.

Menţionăm ca figuri onorabile pe conducătorii cooperativei din 1941: Preşedinte *Ion Modrigan*, consilieri: *Dr. Şerbu*, Ing. *Corbuţiu*, *Ion Maxa*, *Dr. Braicu*, *Socrate Dumitriu*, *Augustin Dordai* şi *Ion Coroi*, directori fiind *Dumitriu* şi *Coroiu*.

Dar nu numai această cooperativă înfloritoare dă tonul vieţii comerciale româneşti din Turda. Federala „Zorile", unde elementul dinamic şi iscusit este acel român a cărui prezentă se impune în toate ramurile cooperaţiei turdene; e D. Ion Modrigan, profesor şi fost prefect al judeţului.

Cooperativa aceasta împănează întregul judeţ cu instituţiile sale, iar în Turda străluceşte cu magazinul de coloniale en gros, făină şi cereale.

Nu sunt mai prejos nici ceilalţi comercianţi români cari nu sunt încadraţi în aceste două cooperative.

Am spus că numai în piaţa centrală a oraşului, unde altădată tronau aproape numai firmele jidoveşti şi ungureşti, astăzi se numără peste 50 de firme româneşti dintre cele mai înfloritoare.

Să menţionăm câteva la întâmplare, pe lângă cele menţionate mai sus: *Magazinul Petruş*, încălţăminte; *Ing. Prodan*, *aparate de radio şi tehnice*; *Almăşan*, *cu piese de auto*; *Turdean*, *cu stofe*; *Bucur Ion*, cu coloniale; alt *Bucur*, *cu articole de mode*; *Cuti*, *fierărie*; *Moldovan*, *cu stofe de damă*; *Gh. Moscu*, *magazin de mode*; farmacii, librării, bănci restaurante, berării; totul e românesc şi bine închegat.

Pe vremea când eram eu la Turda, românii înşişi boicotau comerţul românesc. Câte un rar nenorocit care îndrăsnea să se avânte era curând silit să lichideze. Acum comerţul românesc s'a impus pe toată linia. E mai curat, mai dinnmic, mai plin de viaţă de cum era altădată cel jidovesc şi unguresc.

Prin dârzenia, munca, prieceperea şi corectitudinea elementelor tinere, s'a ajuns la rezultate, pe cari nu le putea bănui nimenea cu câţiva ani în urmă.

— ASPECTE INDUSTRIALE —

Pe teren industrial iniţiativa particulară nu a produs roade mai puţin rodnice. E regretabil că statul nu a iniţiat încă o puternică politică industrială.

Aici industriile româneşti ar putea lua un avânt remarcabil, dacă statul ar acorda înalta sa solicitudine. Avem gazul metan, o bogăţie care nu e încă preţuită îndeajuns.

Iniţiativa particulară se afirmă cu putere. Dar nu e de ajuns.

Am stat îndelung de vorbă cu cunoscutul om de bancă din Cluj, D. Victor Iliescu. Din iniţiativa acestui om, plin de dinamism creator, s'a înfiinţat, la 1936, la Turda o fabrică de ceramică, cu un capital iniţial de cinci milioane lei. Dela această dată, sub puternicul impuls dat de creatorul ei, fabrica a ajuns la un capital de 60.000.000 lei şi să fabrice pentru întreaga ţară, pe lângă articolele obişnuite de porţelan, porţelan electro-tehnic, sanitar, farmaceutic, etc.

Am stat altădată de vorbă cu un alt strălucit reprezentant

al industriei românești, directorul fabricei de sârmă dela Câmpia Turzii, D. Floașu. De curând am discutat cu un alt inimos român, directorul fabricei de tricotaje „Fita" din Arad.

E interesant de constatat că toți acești promotori ai industriei românești se întâlnesc în constatările lor. Lipsurile și deficiențele sunt aceleași. Și nu poate fi altfel, pentrucă provin dintr'o stare de spirit comună.

Nu se pregătește cu asiduitate armata de ocupație a industriei și comerțului. Căminele de ucenici nu funcționează în condițiuni mulțumitoare. D. Iliescu ne comunică faptul că în căminul fabricei sale, sunt 100 de ucenici, când ar trebui să fie cel puțin 1.000.

Absolvenții școalelor industriale sunt și ei slabi. Pentru a fi utilizați trebue să facă o nouă ucenicie în fabrici. Același lucru se spune și despre ingineri. Toată scara învățământului prezintă această lacună. Indrumarea practică lasă pretutindeni de dorit.

Directorii de fabrici, cu cari am saat de vorbă, sunt unanimi a constata, că adevărata pregătire pentru industrie se face în fabrici, nu la școalele teoretice. Deaceea ar trebui ca școalele acestea să fie atașate la fabrici, sau să se facă un stagiu de aplicare pe lângă ele.

Marele centru industrial care e Turda are de asemenea trebuință de locuințe igienice pentru lucrători, de spitale pentru ei, de ambulatorii, de hrană substanțială și îmbrăcăminte.

Sunt mulți lucrători refugiați cari sosesc goi și subnutriți. Acești lucrători sunt bine îngrijiți, în primele zile, de serviciul de patronaj. Dar grija lor nu trebue lăsată ulterior numai în sarcina fabricilor, cari au alte mari greutăți de învins.

Fabrica de ceramică, spre pildă, a început cu treizeci de lucrători pentru a ajunge azi la 350, toți rău îmbrăcați și rău hrăniți, deși directorul fabricei le-a adus și porumb din Transnistria pentru a putea înlătura marile lor lipsuri.

Concluzia la care ajungem e că trebue să se procedeze la construcția de locuințe model pentru lucrători, să se înființeze cămine, spitale, cantine, școale, cooperative proprii, cari să le stea la dispoziție, cu tot ce le e de trebuință, pentru buna lor stare trupească și sufletească.

— *Aspectul Edilitar* —

Sub aspectul edilitar, Turda deasemenea și-a schimbat fața în ultimul timp. In exercițiul 1941—42 s'a pavat Str. Sterca Sulițiu și a fost înzestrată cu trotuare de asfalt cari nu existau. S'a amenajat estuarul din Piața Mihai Viteazul. In cel din 1942—43, s'a construit digul catedralei ortodoxe, un dig în Str. Augustin Bunea și alt dig pentru întărirea malurilor Arieșului, lângă Abator, în parcul orașului care a fost înzestrat și cu o poartă de intrare cu îngrăditură de beton armat, podul de beton din Str. Coșbuc, un monument de artă în genul lui: un alt pod renovat peste Valea Sândulești.

In exercițiul 1943—44 se lucrează intens la amenajarea pieții 6 Septembrie. S'au construit pavaje și trotuare în Str. Ștefan cel Mare la intrarea în oraș schimbând complet înfățișarea regiunii; s'au executat lucrări de drenaj pe toată strada și trotuare pe Str. Războeni; amenajarea parcului din Str. Avram Iancu, în fața Camerii de Agricultură. A început cu multă intensitate o serie de alte mari lucrări.

Toate aceste remarcabile progrese s'au făcut sub conducerea competentă și plină de avânt a D-lui ing. Ciortea Victor, fostul șef al serviciului tehnic al Clujului și cu fondurile proprii ale orașului, plus 16.800.000 ajutor dela Ministerul de Interne și 1.611.000 pentru planul de sistematizare.

Podul peste Arieș la Buru

— ASPECTE DIN JUDEŢ —

Nu numai Turda s'a transformat în timpul din urmă. Judeţul întreg e în plină fermentaţie creatoare. Prefect, dela 1 Februarie 1941, este D. General Alexandru Vâlcu şi subprefect. Dr. Avram Vesa, transferat aci dela Alba la 15 Iulie 1942.

E un judeţ dintre cele mai mari mai bogate şi mai pitoreşti din ţară. In urma arbitrajului dela Viena aproape şi-a dublat suprafaţa.

Cuprinde în sânul său mare parte din Munţii Apuseni, leagănul moţilor cari ne-au dat pe Horia, Cloşca şi Crişan, pe Avram Iancu şi pe atâţi eroi ai neamului..

Avem aici cel mai compact masiv de munţi din ţară. Dela Turda la Alba-Iula, străbătând munţii, avem o distanţă de peste 200 Km.; regiuni fermecătoare şi bogăţii incomensurabile, cari nu aşteaptă decât să fie puse în valoare.

Populaţia e alcătuită din străvechi daci şi romani, cea mai autentică şi viguroasă românime, făcând de milenii corp comun cu munţii, pădurile, văile şi piscurile abrupte.

Dacă e adevărat că contactul strâns cu pământul patriei te formează, te înalţă şi te inobilează, atunci trebue să cunoaştem bine şi să cultivăm pe aceşti munteni, cari strălucesc de inteligenţă, şi de frumuseţe fizică şi morală.

Munţii Apuseni, atât ca material etnic, cât şi ca bogăţii

Casa de adăpost pe muntele Vlădeasa

sunt pentru neamul nostru o comoară nepreţuită. Cei ce nu cunosc aceşti munţi şi pe locuitorii lor să se ducă să-i vadă. Se va -ntoarce reconfortat şi plin de credinţă, calităţile eminente şi posibilităţile de viitor ale neamului din care facem parte.

Acest neam de elită nu poate fi pus sub obroc de venetici, nu poate fi dislocat din sălaşurile lui milenare, nu poate fi împiedicat de a avea în aceste părţi rolul strălucit care-l aşteaptă.

Intr'un asemenea judeţ, trebuesc şi oameni de acţiune, cari să facă faţă marilor probleme ce se pun pentru valorificarea pentru neam şi ţară a acestui scump patrimoniu, care ne aparţine nouă tutoror românilor de sânge.

Cunosc judeţul şi comorile cari îl caracterizează. Cunosc şi starea în care a fost, atunci când l-am moştenit dela fosta stăpânire streină.

Am străbătut de multe ori munţii în lung şi în lat. Am cercetat şi câmpiile mănoase cari se întind la poalele lor: *Valea Arieşului* care coboară când năvalnic când liniştit în munţi, *Valea Mureşului*, care şerpueşte împrejurul munţilor, *Văile Crişurilor*, cari se îndreaptă spre câmpiile panonice, ducând cu ele mireasma sufletului românesc.

In acest cadru măreţ înfăptuesc astăzi conducătorii mare-

Podul peste Mureş la Lachinţa

lui județ Turda. Am vrut să mă conving de realitate și l-am străbătut din nou în părțile lui cele mai reprezentative.

— DRUMURILE —

O problemă mare pentru Munții Apuseni o constitue drumurile, mijloacele de comunicație. Fără de mijloace bune de comunicație nu se pot pune în valoare bogățiile lor etnice și naturale. Deaceea o primă grijă a actualilor edili a fost drumurile.

In această privință era aproape totul de făcut. Nu aveam defapt decât o șosea care unea, peste munți, Turda cu Alba-Iulia, o cale ferată îngustă și nepractică care ducea dela Turda la Abrud, în creerul munților și altă cale ferată similară care ducea dela Alba-Iulia la Zlatna, cu un lapsus de 30 de km. între Zlatna și Abrud.

Celelalte așa zise șosele din munți, foarte restrânse ca număr de altfel, nu puteau conta ca legături bune și permanent practicabile.

Astăzi, pe câmpie și în munți drumurile au căpătat un aspect nou. Avem drumurile din regiunea de câmpie: Turda-Lița; Săulia-Pogăceanu; Bandul-Românesc-Lachința; Oroi-Oarba.

In munți, avem poduri dela Buru, peste Mureș la Oarba; două, de beton armat ipe drumul Turda-Lita. S'au făcut dru-

Pretura Baia de Arieș

muri noui dela Stolca la Someșul Cald; dela Valea Ierii la Săvădisla; dela Valea Ierii la Someșul Rece. S'au reconstruit drumurile Câmpeni-Albac; Beliș-Calata; Băișoara-Valea Ierii; Gepor-Suat; UnUirea-Hădăreni; Turda-Luduș. Sunt de remarcat podul nou cu grinzi de fier dela Lechința peste Mureș lung de 12 m. și podul dela Luduș peste valea Zaului.

Pe lângă aceste lucrări cari înglobează fonduri de două sute de milioane lei, se adaugă drumurile și podurile executate din fondurile militare, precum și cele făcute de stat pe șoselele naționale.

— EDILITARE —

Pe drumul edilitar nu s'a desfășurat o activitate mai puțin rodnică.

Centrul administrativ Bistra

Iată principalele lucrări cari s'au executat în județ din fonduri comune și din fonduri proprii:

Școala dela Săcuieni; cea dela Câmpeni, cătunul Mihăești; Pretura dela Câmpeni; Centrul Administrativ Bistra, cu primărie, cerc cultural, jandarmerie etc.; **școala primară dela Lupșa Mănăștur; Pretura dela Baia de Arieș; Școala primară din Săleiua de Sus; cele din Lunca și Vidolm; Centrul Administrativ Valea Jerii; școala din Ceanul Mic și cea din Copăceni; amplificarea școalei primare din Hădăreni; a celei din**

Cheţani ; Centrul Administrativ Cheţani ; cel din Valea Largă; băi populare la Valea Largă şi la Zaul de Câmpie.

Aceştea sunt lucrări de interes general. Lucrări sanitare, sub direcţia Drului Paul Sârbu, medicul primar al judeţului, un bun gospodar şi inimos român la activul căruia stau lucrări de o importanţă capitală, s'au executat : **Dispensarul din Săcueni. Sanatorul de Tuberculoşi din Câmpeni, Dispensarul dela Războeni, şi alte lucrări de mai mică importaţă.**

Mai sunt o sumedenie de lucrări de mare importanţă în

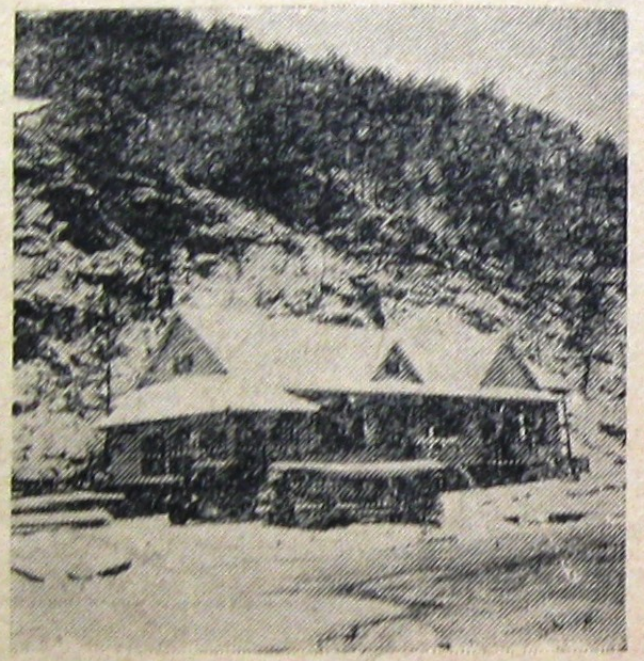

Centrul administrativ Valea Ierii

curs de executare în valoare de cca. 20.000.000 lei, ceeace ne dă, împreună cu lucrările deja executate, o valoare inglobând suma de peste una sută milioane lei.

Trebue să mai menţionăm şi cu privire la drumuri că, cse-bit de cele descrise mai sus, sunt pe şantier lucrări în curs de cca două zeci milioane lei; că, în ce priveşte partea sanitară, D. Dr. Sârbu conduce acum lucrările **dispensarului dela Căpuş în valoare de şase milioane lei; instalaţiile de bae dela Sălciua de Sus şi dela Tritonii de jos, în valoare de cinci sute mii lei,**

apaductul şi captarea de ape pentru sanatoriul din Câmpeni, lucrări evaluate la şase milioane lei.

Fonduri deosebite sunt dastinate pentru procurarea de mobilier nou, pentru toate construcţiile despre cari am vorbit.

Toate aceste lucrări au trebuit să fie conduse şi executate pe teren de oameni, ale căror merite nu pot fi trecute cu vederea. Serviciul tehnic este condus de D. Ing. Emil Poenaru, iar pe teren, conducerea lucrărilor a stat şi stă în sarcina subinginerului principal, D. Suciu Ion, iar planurile clădirilor aparţin inginerului Hacevschi Felix.

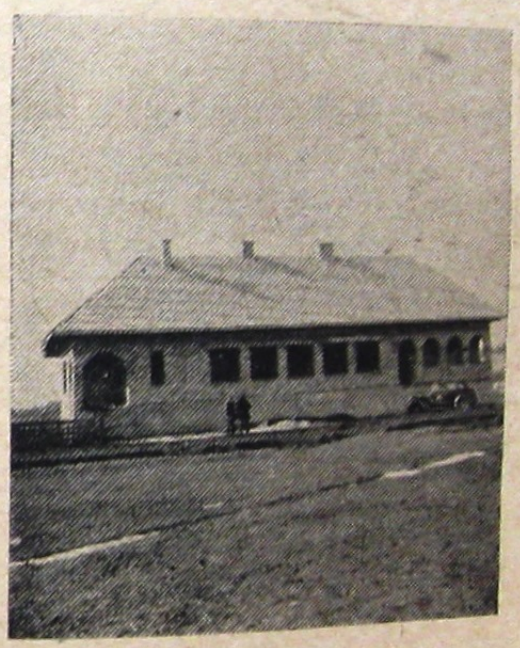

Dispensarul Războeni, jud. Turda

Acesta e azi aspectul judeţului Turda. E un furnicar în plină activitate. Conducătorul judeţului D. G-ral Alex. Vâlcu şi neobosiţii lui colaboratori se pot felicita de rezultatele obţinute.

Nu mai puţin merită atenţiunea noastră recunoscătoare conducerea centrală, care a contribuit larg cu fondurile şi îndrumările ei.

Graţie acestui dinamism, Munţii Apuseni sunt pe cale de

a deveni pentru statul român, bastionul bogăţiilor etnice şi naturale şi o cetate inexpugnabilă a românismului.

Este necesar, a se face cercetări în celelalte două judeţe în cari se întind aceşti munţi, în judeţele Bihor, şi Alba, pentru a se vedea, dacă aceeaş activitate în acelaş ritm a fost desfăşurată.

FLAVIUS

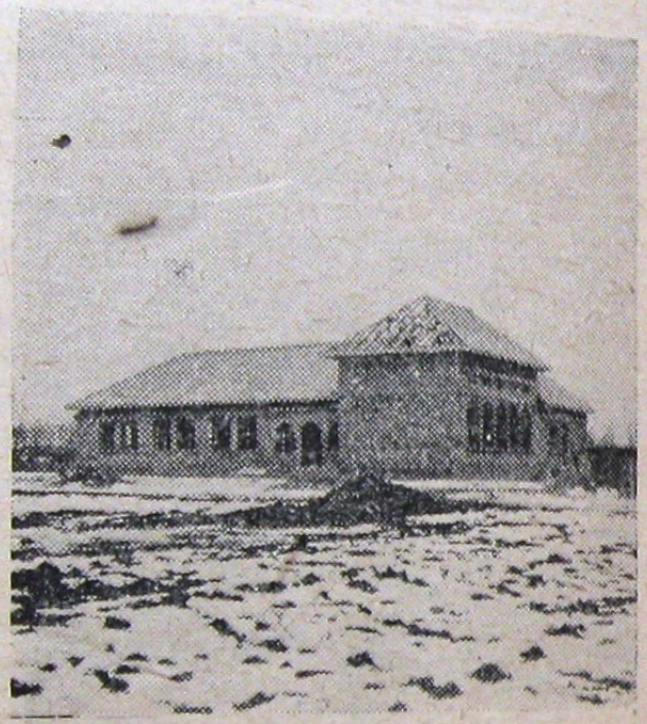

Centrul administrativ Cheţani
în construcţie

Incurajaţi „ROMÂNIA EROICĂ"
Citiţi-o şi răspândiţi-o.
Faceţi-o să treacă din mână în mână.

CRONICA

COMEMORAREA ASSASINARII LUI MIHAI VITEAZUL

La 8 August s'au împlinit 342 de ani dela asasinarea marelui nostru voevod în câmpia de lângă Turda. Sunt tot atâţia ani de când umbra lui pluteşte peste noi şi aşteaptă răzbunarea.

La 8 August 1601 s'a pus capăt în mod mişelesc vieţii aceluia care pentru prima oară a unit cele trei ţări româneşti.

SCHIMBARILE DIN ITALIA

Semnificaţia acestor schimbări e la îndemâna oricui. Ele au fost discutate în ţară şi în streinătate sub toate aspectele, pentru a mai fi nevoe ca să ne oprim îndelung asupra lor, pentru cititorii noştri.

Un lucru trebue să ştim. Siguranţa noastră de astăzi şi de mâine, aspiraţiile noastre, viitorul ce ne aşteaptă nu pot fi în funcţie de aceste evenimente. Războiul îşi urmează cursul. Spiritualitatea care-l animează îi determină evoluţia. Această spiritualitate este cu noi şi pentru noi. Siguranţa şi viitorul nostru rămân tot în raniţa ostaşului şi în inima şi sufletul nostru.

Fascismul e o întrupare ca oricare alta. Spiritul care i-a dat naştere importă. Formele, întrupările, sunt efemere. Spiritul creator le guvernează din adâncuri nepătrunse. Formele pot fi efemere. Spiritul e etern. Soarta noastră el o plămădeşte. Şi orice întrupare care va veni nu ne poate fi dăunătoare.

Evoluţia omenirii, în timpurile prin care trecem, îşi are linia bine definită.

EXPOZIŢIA ANTI-COMUNISTA DIN PIAŢA SENATULUI.

Ministerul Propagandei Naţionale ne-a pus la dispoziţie această expoziţie care constitue cel mai elocvent document despre ceeace a devenit Rusia sub bolşevici şi despre ceeace ar deveni Europa, dacă ar încăpea pe mâinile lor. Drept orice,

comentar reproducem următorul text din broşura explicativă care stă la dispoziţia vizitatorilor :

„Numai fapte, numai documente, numai realităţi, exprimate prin cifre, fotografii şi texte facsimilate — glăsuitoare prin ele însele : iată ce reprezintă expoziţia de faţă.

„Paradisul Roşu" nu este, în adevăr, decât o simplă oglindire autentică a unor contururi sumbre şi a unor realităţi monstruoase : acelea pe cari le-a dat la iveală colaborarea forţelor întunericului moral şi mizeriei materiale, din Rusia acestui tragic „Paradis".

„Istoricul nefastei mişcări, primele asasinate, apoi odioasele uciderі în masă — cu zecile de milioane — teribilele înfometări pentru realizarea „dumpingurilor", teroarea sistematică în Biserică, în Şcoală, în păturile intelectuale, ca şi în muncitorime şi în ţărănime; în sfârşit, acţiunile Kominternului pentru înjugarea întregei civilizaţii de azi la fericirile stării de animalitate, — alcătuesc la un loc o simfonie de urlete sinistre şi însetate de sânge.

„Este cântecul de groază al însălbătecirii sufletelor ; ţipătul desnădăjduitor al glorificării omului din caverne.

„Să nu uiţi nici un moment, privitorule, că mare parte din piesele documentare ale expoziţiei de faţă sunt culese după însăşi statisticele sovietice; restul furnizându-l ziarele şi publicaţiile bolşevice, discursurile şefilor comunişti şi constatările la faţa locului, cu aparatul fotografic în mână.

„Expoziţia anti-comunistă rămâne un document. Atâta tot.

„Datele şi cifrele ei sunt minuţios exacte.

„Ceeace ea dă la iveală sunt faptele stricte".

Ar trebui ca această expoziţie să treacă pela toate centrele din ţară, pentruca toţi românii să poată fi documentaţi în mod plastic despre ceeace reprezintă în fapt vecinii nostri dela nord.

E necesar ca şi mintile cele mai puţin pregătite să fie pe deplin lămurite cu privire la imensul pericol ce ne pândeşte dela nord.

CARŢI

Ion Colfescu-Delaturda. Rasa şi Geniul ei — Misionarismul românesc în noua Europă — e o carte de 268 pagini, format mare proaspăt eşită de sub teascurile tipografiei. Deşi volumul cuprinde probleme tratate de directorul nostru în „România Eroică", în cursul anilor 1940—1942, conţinutul lui rămâne totuş de un interes suveran şi de o palpitantă actualitate.

Sunt probleme grave la ordinea zilei. Orientarea publică e expusă la oscilaţii. In toate straturile sociale se simte lipsa unei concepţii bine definite cu privire la rosturile noastre pe pământul moştenit dela strămoşi în Europa Nouă pe cale de cristalizare. **Rasa şi Geniul ei** tratează cu competinţă şi pe înţelesul tuturor cele mai variate probleme naţionale şi de stat.

Pentru orientare dăm câteva din subiectele tratate. **In pragul nouilor vremi ; Un stat nou cu suflet nou ; Temelii de granit ; Dreptatea noastră ; O moştenire milenară ; Macedonenii ; Dreptatea imanentă ; Ideea de rasă ; A sosit ora României ; Principii de selecţionare a elitelor în noul stat român ; Pe marginea păcii viitoare ; Pacea ordinei spirituale ; Contribuţii la noua construcţie a statului ; Din imperativele categorice ale neamului ; O imposibiltate morală ; Sângele cald vorbeşte ; Suprema preocupare** etc.

Reproducem finalul din araicolul intitulat: **In pragul nouilor vremi :**

„Din actualul război naţiunile es ca entităţi de sine stătătoare cari se vor căuta şi întregi reciproc. In noua stare de lucruri orice individ nu e decât o celulă aparţinând unei fiinţe superioare : **Naţiunea** din care face parte...

„Noi să ne pregătim pentru marea renaştere, pentru întregirea noastră definitivă. Vom fi cu atât mai îndreptăţiţi, cu cât ne-am înşiruit viguros în rândurile marilor făuritori de istorie. Principiile pentru cari luptăm nu se poate să nu fie aplicate în mod larg şi definitiv nouă însine. Românii de pretutindeni să fie aduşi la viaţă. Niciun suflet de român să nu rămâe pierdut. Cei desnaţionalizaţi să fie readuşi la matcă. Nimănui, nimic din etnicul nostru. E dreptul nostru sfânt. Graniţele statului nostru să fie trasate în raport cu acest etnic, cel real, nu cel pe care-l pot falsifica anumiţi vecini învechiţi în rele. Drep-

tatea și solidaritatea internațională cer ca fiecare să ajute pe vecin a-și realiza drepturile sale etnice. Cei ce nu vor înțelege n'au ce căuta pe harta nouei Europe.

„Odată întregite hotarele, va trebui să ne organizăm pentru a ne îndeplini misiunea istorică ce ne incumbă în aceste părți ale continentului. Orice român încă de pe acum trebue să fie conștient de rolul măreț ce ne rezervă viitorul.

„Suntem într'un război de eliberare, dar și într'un război de înaltă creațiune și de zidire spirituală.

„Eroii și martirii noștri singuri au cuvântul".

„Rasa și Geniul ei" e o carte de îndrumare sănătoasă, de puternică reconfortare națională și patriotică și de o palpitantă actualitate, care nu trebue să lipsească de pe masa niciunui român care se preocupa de soarta neamului și patriei sale.

Petre Stati, — Chemarea Soarelui, Poeme, Casa Școalelor, 1943, Tip. Ath. Ghiorghiu, Iași. Volumul de 166 pagini, format mare își merită titlul. Are următoarea împărțire: **Preludii; Mărturisiri; Gânduri și Priveliști; Evlavii; Ciclu Eleziac.** Reproducem din ciclu Mărturisiri, poema intitulată;

IDILA

Se uită vara printre gene
Pe câmpde-otavă sânzâiene,
Cu aur stins am pâlpâit...
Poapsul verii ia sfârșit, —
Alaiul ei aerian,
Călătorește 'n alt liman...
Surâsul tău sfios, iubită,
E vară plină de ispită
Și mândru soare, micșunea
Sunt ochii tăi pe valea mea...
Din marea lor împărăție
O pajiște de vis mă'mbie...
Aș vrea să spun ce-amețitor
E rumen macul buzelor,
Dar vorba nerostită piere, —
O undă 'n lanuri de tăcere...
Se uită soarele 'napoi
Și râde soarele de noi

Cât de cuminți stăm laolaltă
Și gândul meu de tine plin...
Ca 'n gratii, printre arbori vin
Prelungi fioare de lumină...
Trandafiriu reflex anină
Pe amurgirea ta din păr...
Te-am prins de mână 'n adevăr?
Te-ai rezimat copleșitoare
Ca iedera de brațu-mi oare?
In lacrimi, ochi ți-au innotat
Cu luciul lor iluminat?
Știu doar că luna ne-a zâmbit
Și stelele din răsărit.

Același soare, aceeași lumină, același farmec culegem din întregul volum. E una din cele mai valoroase, dintre multele publicații ale Casei Școalelor. D. Petre Stati e un poet al voie bune, al sănătăți depline sufletești, al celui mai reconfortant optimism. Citirea poemlior d-lui Stati, nu numai farmecă, dar înalță și purifică. Poema reprodusă nu ne poate da o idee deplină despre importanța volumului și talentul poetului.

Cartea trebue citită și păstrată ca o carte de căpătâi.

Const. Rîuleț. — Mânia lui Hercule. In editura „Universul" a apărut de curând „Mânia lui Hercule", de poetul Const. Rîuleț, un volum de 240 pagini, care se vinde cu 220 lei. Nu vom lăuda pe colaboratorul nostru. Amintim numai că „Mânia lui Hercule" vine după „Papagalii", cel mai mare succes pe care l-a avut Teatrul Național din București până în anul 1928, când s'a jucat această piesă; după „Baia Domniței" și „Femei Ciudate", piese care s'au tradus și s'au reprezentat și în alte limbi: după „Piedica" volum de nuvele și schițe editat și la Budapesta în traducerea d-lui Kerestury-Olteanu; după „Urechea Mahalalei", comedie ce se joacă prin întrerupere, pe toate scenele din provincie, după ce s'a reprezentat la Teatrul Național în București.

„Mânia lui Hercule" este o povestire ce te captivează dela primele rânduri și care trebue cetită.

AL. GREGORIAN, — Tara Demiurgului, — editura Cugetarea — Georgescu Delafras, 1942. E una dintre cele mai

suggestive cărți despre războiul nostru dela răsărit și despre problemele pe cari le pune acest război neamului nostru. D. Al. Gregorian are un stil ușor și plăcut. Talentul său de a expune îl pune în rândul prozatorilor de seamă.

Tara Demiurgului trebue citită și răspândită.

Anuarul Liceului Național Iași pe anul 1941—1942, volum de 200 pagini format mare, excede aspectul publicațiilor obișnuite de acest fel, cuprinzând bucăți literare de seamă și variate articole istructive, pe lângă datele statistice de rigoare.

Conținutul select și instructiv și condițiile tehnice ireproșabile în cari a apărut îl impune atenției tuturor.

Profesor VICTOR JINGA, — Economia Transilvăneană și spațiul național românesc, — Inst. de arte grafice „Astra", Brașov 1943. E o broșură de 50 pagini format mare în care D. Profesor și rector al Acad. Comerciale din Cluj—Brașov tratează, cu cunoscuta-i competință, problemele vitale economice în legătură cu Transiyvania și cu spațiul național românesc.

Cu o înaltă competență și cu argumente cari nu se pot contesta, D. Jinga pune la punct pe anumiți vecini, pentru cari adevărul obiectiv nu există, și pentru cari calomnia și minciuna sunt principalele arme de luptă.

Broșura se impune prin conținutul ei instructiv, edificator și de acută actualitate.

Dr. VASILE VERTAN, — Omul Adevărat ,— Piesă în trei acte, — Tip. Dragoș Grădinaru, Câmpulung-Mold. Acțiunea e bine susținută și subiectul e bine ales. Conflictul cu fond național și patriotic se rezolvă după regulele artei. Personagiile sunt bine caracterizate. Ca lectură, piesa se citește cu deosebi interes. Rămâne să fie verificată pe scenă.

Const. Virgil Gheorghiu,—Ultima Oră,—roman, Editura Naticnala. Gh. Mecu. Dealungul a aproape 400 de pagini de lectură atrăgătoare, autorul ne dă o imagine vie despre viața plină de peripeții a eroului romanului': Funogea a cărui existență se deapănă în jurul unui proces criminal care decide de soarta lui și de aceea a alor lui, cu toate că întreaga acuzare

se bazează pe simple coincidene cari nu pot atinge onorabilitatea eroului. In jurul eroului principal se desinează caractere de femei, personificate în soția lui Funogea, Lucica și în avocata Eleonora Nicolau. Toți eroii, de ambele sexe, ne prezintă un mediu în care colcăe scăderile morale cari caracterizează anumite cercuri din capitala țării și anumite scăderi și mizerii ale mediului rural.

Din intreg cuprinsul romanului rezultă că autorul are un deosebit talent de expunere și că posedă arta de a-și schița personagiile scurt și impresionant.

Ultima Oră e un roman care va rămâne în literatura noastră contimporană.

TRADUCERI

Literatura noastră se îmbogățește pe zi ce trece cu prețioase traduceri din literaturi streine. Astfel *Editura Remus Cioflec* apare în timpul din urmă în public cu trei traduceri ale unor opere cari în țările de origine au avut un mare răsunet. Două din aceste lucrări sunt traduse din limba italiană: *Printre Bisturie și Foarfeci,* de *Andrea Majochi,* traducere de *Giuseppe Barese* și *Viața Avocatului* de *Pierluigi* și *Ettore Erizze,* traducere de *Attilio D'Andrea.*

Ambele cărți sunt de o mare valoare literară și de îndrumare practică și face cinste Editurii Remus Cioflec.

Nu mai puțin interesantă și utilă e cea de a treia traducere în *Editura Cioflec,* aceea a masivului roman de peste 500 pagini format mare, *Stăpânul din Baravore* de *Frabcis Stuart,* tradus din limba engleză de *I. Schiefer.*

Editura Națională, Gh. Mecu tipărește romanul lui *Walter Scott, Rob Roy,* în traducerea d-lui *Mircea Petrescu.* Acest cunoscut roman ne dă o icoană vie despre viața irlandezilor, iar traducerea conștiincioasă a d-lui Mircea Petrescu îi păstrează farmecul original.

In Editura *„G. M. Amza"* a apărut în ediția a II-a romanul lui *Jack London, Mihail Câine de Circ,* în traducerea proprie a proprietarului editurii. Romanul, ajuns la ediția a 2-a, nu poate să nu aibă un mare succes de librărie, grație noutății subiectului tratat și fondului moral al operei.

Editura Georgescu Delafras contribue şi ea la îmbogăţirea literaturii noastre prin buna traducere din germana a romanului *Omul Gol* al lui *Emil Strauss*.

Toate traducerile de mai sus fac să se simtă curentul cel nou sănătos rezultat din eliminarea mercantilismului jidovesc de pe câmpul literilor româneşti.

REVISTE

Convorbiri Literare, cu Nr. 1, Ianuarie 1943 a intrat în al 76-lea an de existenţă. In acest număr D. Profesor Ion Lupaş publică un remarcabil articol despre **„Congresul dela Berlin şi Repercusiunile lui în Istoria Românilor.** Am mai primit numerele de pe Februarie, Martie şi Aprilie 2,3,4 1943.

Această bătrână revistă, sub energica şi competenta conducere a D-lui I. E. Torouţiu, se prezintă cu o prospeţime şi cu o putere de afirmare care ar putea fi dată pildă multor reviste tinere. Noi dorim ca puterea de muncă a D-lui profesor Torouţiu să-şi producă încă mulţi ani roadele binefăcătoare conducând cu aceeaş energie şi competenţă, revista cea mai veche, devenită astăzi, graţie D-sale, un focar de cultură şi afirmaţie românească, la înălţimea timpurilor când şi-a început existenţa.

NĂZUINŢI, tânăra revistă dela Iaşi a elevilor Liceului Naţional, a intrat cu N-rul 1—2, Aprilie 1943, în al doilea an de apariţie. Ţinem să relevăm acest fapt pentrucă stăruinţele D-lui Prof. Virgil Marineanu de a pune în valoare tinerele talente în formaţie este demnă de toată lauda. Revistele aceştea tinereşti ar trebui generalizate. Viitorii promotori ai culturii naţionale pot fi astfel descoperiţi şi paşii lor călăuziţi încă dela primele dibuiri. Urăm tinerii reviste să ajungă a călăuzi ani îndelungaţi paşii tinerelor vlăstare în ogorul culturii naţionale.

Gândirea Nr. 4 an. XXII, Aprilie 1943, pe lângă materialul bogat, ne aduce articolul de fond al d-lui Nichifor Crainic, *Tranfigurarea românismului*, pe care-l relevăm pentru actualitatea lui.

Nu mai puţin interesant e articolul de fond al aceluiaş

autor din Nr. 6, Iunie-Iulie 1943, intitulat *„Poetul Eroismului"*.

Din cele trei Crişuri Nr. 3-4, Martie—Aprilie 1943, relevăm articolul d-lui *col. G. Bacaloglu, Doină şi Vitejie* şi acela al d-lui *prof. Boldur* despre *Rădăcinile Imperialismului Rusesc*, pentru actualitatea lor.

N-rul pe Mai-Iunie ne soseşte cu o frumoasă ilustraţie pe N-uj pe Mai-Iunie ne soseşte cu o frumoasă ilustraţie pe copertă reprtzentând hărnicia românească.

In revista *Ramuri* dela Craiova Nr. 4-5, an. XXXIX, Aprilie—Mai 1943, citim articolul recapitulativ, plin de învăţăminte, al d-lui C. S. Făgeţel, intitulat *„Revista Ramuri"* în care se arată „cum a început, cum s'a desvoltat şi ce-a putut să dea culturii şi literaturii româneşti" această revistă.

Articolul ridică un văl asupra unui trecut care nu poate fi dat uitării.

Din Nr. 6—7 Iunie-Iulie 1943, relevăm articolul plin de învăţăminte şi bine documentat *„Călătoriile lui Dinicu Golescu* al D-lui Dumitru Imbrescu.

Revista Institutului Social Banat-Crişana, an. XI, Ian.—Aprilie 1943, alături de bogatul material cuprins într'un volum de 208 pagini, ne aduce articolul de fond: *Episcopia Mehadiei — Ad Mediam — Ad Aqus — Aque — VODIŢA* al d-lui *prof. Dr. Gh. Cotoşman*, o „ipoteză istorică", plină de bogate suggestii.

REVISTE ŞI ZIARE PRIMITE LA REDACŢIE

Convorbiri Literare Nr. 4, Aprilie 1943; **Observatorul Social Economic**, Nr. 2—3, Martie-Iunie 1943, de sub conducerea Rectorului Academiei Com. din Braşov-Cluj, D. Prof. Victor Jinga; **Cuget Moldovenesc**, anul XII Nr. 5—7 1943 de sub conducerea D-lui Petre Stati; **Revista Bucovinei**, an. II Nr. 7 Iulie 1943, de sub conducerea D-lor Traian Cantemir şi Dragoş Vitenecu; Luminătorii an. VII, Mai-Iunie 1943; Revista Institutului Social Banat-Crişana, An. XI Mai-Iunie 1943; **Pagini Literare**, an. IX Nr. 7-8 sub conducerea D-lui Teodor Mureşanu; **Vatra**, an. VII Nr. 5-6, Mai-Iunie 1943, din Craiova de sub con-

ducerea D-lor C. S. Făgeţel, D. Tomescu şi Ion Donat : **Marea Noastră pentru Tineret,** Nr. 47-48, Iulie August 1943 ; **Marea Noastră,** an. XII Nr. 5-6 Mai Iunie 1943 ; **Bucovina Literară,** an. III Nr. 62,8 August 1943 ; **Crnoica Romanului** de sub conducerea P. S. Episcop Lucian, an. XX Nr. 4, Aprilie 1943 ; **Progresul,** an. IX Nr. 150-160, Iulie 1943 ; **Răsăritul,** Nr. 4-6 1943 ; **Neamul Nostru,** an. I Nr. 23,5 August 1943, sub conducerea D-lui N. Georgescu ; **România Viitoare,** a D-lui Dr. Titu Cureleanu, Nr. 102 1 August 1943 ; Gazeta dela Turda Nr. 160 de sub conducerea D-lui Vasile Iluţiu ; **Telegraful Român,** organul Mitropoliei din Sibiu, an. XCI Nr. 28 11 Iulie 1943 : Fapta dela Călăraşi, de sub conducerea D-lui av. Nicolae Ioan, an. VI Nr. 132-133, 25 Iulie 1943 ; Drum Nou dela Turnu-Măgurele de sub conducerea D-lui C. Nedelescu-Zlotești, an. XVIII Nr. 6,30 Iule 1943, cotidianele Porunca Vremii, Viaţa, Basarabia, Tribuna.

ADMINISTRATIVE

Toţi ştim că trecem prin timpuri grele. Munca noastră se cere ajutată şi răsplătită.

«ROMÂNIA EROICĂ» roagă pe abonaţii săi să onoreze chitanţele ce li se trimet prin poştă, ştiind că înapoierea neachitate a acestor chitanţe, pe lângă că aovedeşte o regretabilă scădere din partea abonatului, ne cauzează pagube noui cari, date fiind sacrificiile pe cari le facem şi greutăţile de neînvins cu cari luptăm, nu pot fi lăsate fără sancţiune.

Munţii Apuseni au cuvântul

DETUNATA, organ săptămânal al moţilor apare la Alba Iulia cu începere din Martie 1943, sub direcţia d-lui Ion Popa-Zlatna şi cu concursul asiduu al poetului Munţilor Apuseni, V. Copilu-Cheatră, în calitate de prim redactor şi al d-lui I. V. Munteanu, redactor responsabil şi secretar de redacţie.

Nu am primit la redacţie această preţioasă revistă. Dar o călătorie prin Ardeal şi o vizită la redacţia din Alba Iulia ni-au înlesnit procurarea primelor 12 numere ale publicaţiei.

Am putut astfel constata că Munţii Apuseni îşi au în sfârşit organul lor de publicitate. De fapt specificul eroic al munţilor lui Horia, ai lui Avram Iancu şi ai atâtor eroi pe cari aceşti munţi i-au dăruit neamului, palpită din orice rând. Redactorii înşişi sunt moţi autentici cari poartă în sângele lor eroismul strămoşilor şi specificul celui mai curat şi străvechiu românism.

Această publicaţie era necesară : Ea umple un gol de mult simţit. Munţii au pornit la luptă : *Detunata* are cuvântul. Să-l auzim cu reculegere şi dragoste românească. *Şi mai ales, să-i dăm ascultare.*

Urăm tinerilor iniţiatori şi redactori să-şi ducă, ani îndelungaţi, publicaţia la mari triumfuri.

Recomandăm cu căldură D-lor abonaţi noua lucrare a directorului nostru. RASA ŞI GENIUL EI. — MISIONARISMUL ROMÂNESC IN NOUA EUROPA.

ABONAMENTE :

Rurale : *Instituţii culturale Lei 500 ; Primării şi notariate Lei 1.000 ; Particulari Lei 1.000.*

Urbane : *Şcoli primare Lei 1.000 ; Şcoli superioare Lei 2.000; Facultăţi şi Instituţii publice Lei 3.000 ; Intreprinderi Comerciale, Industriale, Bancare, etc. Lei 5.000 ; Particulari, liberi profesionişti Lei 3.000 ; Abonamente de onoare, dela Lei 10.000.*